

Mål och budget

Planperioden 2023-2025

REGION
SÖRMLAND

Innehåll

Inledning	3
Politisk inriktning	4
Översikt över verksamheten	8
Ekonomiska förutsättningar	21
Förutsättningar måluppfyllelse	34
Patientavgifter	47
Ägardirektiv 2023-2025	48
Intern kontroll	50
Program för uppföljning av privata utförare	51

Inledning

Moderaternas, Centerpartiets, Vård för pengarnas och Kristdemokraternas budget är början på fyra år av gemensam politik där långsiktighet och robusthet är vägledande. Med fokus på kompetensförsörjning, kortade köer och ökad tillgänglighet i vården samt ett stärkt företagsklimat, förbättras sörmlänningarnas vardag.

Region Sörmlands största uppdrag är att förse sörmlänningen med god hälso- och sjukvård. Vi ska utveckla den nära vården där primärvården är basen. Moderniseringen av våra sjukhus möter upp de allt högre ställda kraven på lokaler, verksamhetsutveckling och arbetsmiljö. Vi ser också stora behov i att förbättra barnsjukvården.

Medarbetarna är vår viktigaste resurs och därför ska Region Sörmland vara en konkurrenskraftig arbetsgivare där man ska ha större möjlighet att vara med och påverka sin arbetssituation.

Vi utvecklar Region Sörmland med en effektiv styrning. Vi tar tillsammans ansvar för att skattepengarna hanteras på bästa sätt, med ett särskilt

fokus på minskad byråkrati och en effektivare administration.

Skattenivån ska vara oförändrad.

Det är en orolig tid i Europa, vi har en demografiskt utmanande period med fler äldre och färre personer tillgängliga på arbetsmarknaden och en världsekonomi som påverkar oss alla.

Region Sörmlands arbete ska präglas av service, smidighet och förståelse för sörmlänningarnas situation och behov.

Våra fyra partier har stor respekt för det uppdrag vi nu axlar.

Christoffer Öqvist
Moderaterna

Mattias Claesson
Centerpartiet

Tomas Borin
Vård för Pengarna

Lars Lundqvist
Kristdemokraterna

Politisk inriktning

Ansvarstagande och återhållsamhet är ledorden i vår första gemensamma budget från Moderaterna, Centerpartiet, Vård för Pengarna och Kristdemokraterna.

I en omvärld som just nu präglas av krig i vårt närområde, inflation och ett osäkert konjunkturläge måste Region Sörmland anpassa sig till ännu en ny verklighet. Budgeten påverkas starkt av pensionsåtaganden och nya avtal samt hög inflation. Dessa kostnader planar ut under perioden. För att inte orsaka tvära kast i verksamheterna ser vi oss nödgade att nyttja delar av de reserver som regionen byggt upp. Långsiktigt behöver Region Sörmland hitta vägar så att de ekonomiska ramarna hålls.

För att inte minska medborgarnas disponibla inkomst i en redan ansträngd situation är det enda rimliga att bibehålla skattenivån.

Reformutrymmet är begränsat. Det finns dock möjligheter inom verksamheternas befintliga ramar att utveckla sina arbetssätt, testa nya metoder och dra nytta av teknikutvecklingen.

Patientavgifter justeras för ineliggande patienter och nivån för högkostnadsskyddet höjs.

De pågående byggprojekten och införandet av nytt vårdinformationsstöd ska färdigställas och implementeras. Därefter måste återhållsamhet och prioriteringar prägla investeringsverksamheten.

Inköp är ett område där såväl policy för upphandlingar kan förbättras men framförallt finns behov av att förbättra avtalstrohet och avrop. Inköp är också en viktig del för regionens hållbarhetsarbete.

Kortade köer och ökad tillgänglighet

För att korta vårdköerna och öka tillgängligheten har vi två utgångspunkter – att förebygga ohälsa och att göra det enklare för sörmlänningarna att söka och få vård när behovet finns.

För att korta ned vårdköerna och samtidigt göra vården mer tillgänglig behöver vi utveckla den nära vården. Decentralisering genom förstärkning av primärvården avlastar sjukhusvården, minskar väntetider för patienten och stärker arbetsmiljön för medarbetarna.

Vi vill att de distriktssköterskemottagningar som varit stängda sedan coronapandemin återöppnas och att en översyn görs för att se om det finns behov av fler distriktssköterskemottagningar. Utveckling av digitala möjligheter och stärkt samarbete med kommunerna, andra regioner och vårdaktörer skapar ytterligare trygghet för vårdbehövande sörmlänningar.

MER PRIMÄRVÅRD

Primärvården utgör basen för hälso- och sjukvården i Sverige. Uppdraget är omfattande och framtidens primärvård har stora utmaningar att hantera. Akutvården, men också psykiatri, behöver avlastas genom att fler vänder sig till primärvården i första hand. Förbättrad tillgänglighet, kommunikation och information till sörmlänningen är prioriterat. Arbetet med att minska antalet patienter per läkare på vårdcentralerna ska fortgå.

VÅRD SOM GES I SAMVERKAN MED KOMMUNERNA

Vi anser att en vidareutveckling av ungdomsmottagningar och familjecentraler, där familjen står i centrum, är viktig för att bidra till en förbättrad hälsa och förebygga sjukdomar.

HÄLSOARBETE

Vi vill satsa på friskvård och hälsofrämjande arbete inom vården, både för individens och samhällets bästa. Många allvarliga sjukdomar går att förebygga genom livsstilsförändringar.

STÄRKT ORGANISATION

Vi vill se över dagens organisation inom vården och fortsätta med förbättringsarbetet. Arbetsuppgifter som inte kräver vårdutbildning ska utföras av annan personal. Den patientnära personalen ska också avlastas administrativt. Här spelar tex medicinska sekreterare en viktig roll. Närvarande

chefer är viktiga i alla verksamheter. Antalet möten måste minska och mötesstrukturen ses över.

Vi eftersträvar en modern sjukvård med effektivt omhändertagande på rätt vårdnivå. Vi vill se användarvänliga digitala vårdssystem som erbjuder tillgång till olika typer av vård och rådgivning. Regionen behöver fortsätta sin utveckling mot att komma närmare patienten genom att nyttja digitaliseringens möjligheter.

EN TRYGG FÖRLOSSNINGSVÅRD I SÖRMLAND

Det ska bli lättare att själv få välja var du vill föda, inom eller utom länet. Förlossningsvården ska hålla hög kvalitet före, under och efter förlossningen. Den som drabbats av förlossningsskador ska få bästa möjliga vård och hjälp.

KVINNOHÄLSA

Det är i dag skillnader mellan den vård som kvinnor och män får. Kvinnor underbehandlas jämfört med män vid tex hjärtsjukdom, stroke, diabetes och benskörhet. Vi vill öka medvetenheten för en mer jämställd vård.

PSYKISK HÄLSA

När vi mår dåligt är det viktigt att få snabb hjälp. Där har första linjens psykiatri som sker på vårdcentraler en viktig funktion. Efter bedömning kan man få hjälp inom primärvården eller remitteras vidare.

Vi vill utreda möjligheten att utöka slutenvårdsplatser för barn. Vi behöver även stärka samarbetet med kommunerna ytterligare när det gäller våra ungas psykiska mående. Köerna till NPF- (neuropsykiatriska funktionshinder) utredningar måste kortas.

VI VILL ANVÄNDA REGIONENS LOKALER SMARTARE

Regionens sjukhus innehåller många specialanpassade lokaler, bland annat operationssalar. Dessa lokaler behöver nyttjas mer effektivt, vilket både gynnar regionen och patienterna.

Regionen håller på med stora nybyggnationer. När alla byggnationer är färdigställda kommer regionen ha många lokaler som är tomställda. Därför ska en översyn ske av externt förhyrda lokaler och en prövning ska ske om dessa verksamheter ska flytta till regionens egna lokaler.

Medarbetare

Medarbetarna är vår viktigaste resurs. Förbättrad kompetensförsörjning, arbetsmiljö och personalpolitik är centralt i det fortsatta arbetet. Nyckeln till att stärka Region Sörmland som arbetsgivare är att vara attraktiv och konkurrenskraftig.

- Vi måste behålla, rekrytera och utveckla medarbetare.
- Vi vill minska personalomsättningen och sjukfrånvaron.
- Vi behöver ha engagerade medarbetare och närvarande chefer.

Det handlar om att kunna erbjuda en god arbetsmiljö, intressanta karriärmöjligheter, inflytande och kompetensutveckling. För att hantera den brist på medarbetare som råder behöver sjukvårdspersonal avlastas från administration och de arbetsuppgifter som inte kräver vårdutbildning.

För att kunna behålla våra medarbetare i vården behöver vi alltid se över möjligheterna till bättre villkor, bättre arbetsmiljö, fortbildning, ökad delaktighet och större möjligheter att göra karriär i kärnverksamheten. Vi har ett uppdrag att ta fram en medarbetarpolicy.

Samspelet mellan arbetsliv och fritid är viktigt. Vi eftersträvar därför att alla skall ha rätt till heltid och ha möjlighet att arbeta deltid inom Region

Sörmland. Friskvård är grundläggande för en god hälsa, friskvårdsbidraget à 5 000 kronor per år och anställd vill vi fortsätta med.

Regionens ledare ska inspirera till mod och skapa en trygg miljö där medarbetare motiveras till initiativ och handling, ett tillitsbaserat och kommunikativt ledarskap.

För att stärka och utveckla våra ledare måste de ges förutsättningar att framgångsrikt utföra sitt uppdrag. Det görs med ett genomtänkt och fokuserat arbete med ledarskapsutveckling. Det är viktigt att identifiera och utveckla egna talanger i organisationen.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Vi ska aktivt arbeta för att minska beroendet av hyrpersonal och på sikt bli oberoende.

Vi vill utreda ersättningsmodellen som ger våra medarbetare möjligheten att vidareutbilda sig till bland annat sjuksköterskor och fysioterapeuter.

Vi vill förstärka samverkan med kommunerna, arbetsförmedlingen samt Mälardalens Universitet (MDU) för relevant yrkesutbildning. Vi ska lära av andra, hitta de goda exemplen och "stjäla med stolthet". Vi vill stärka arbetsmiljön genom bland annat nära ledarskap. Vi vill se över antalet anställda per chef.

Regional utveckling i hela länet

Den regionala utvecklingspolitiken i Sörmland har fem prioriterade inriktningar för hur Sörmland kan bli ett hållbart samhälle i en föränderlig omvärld.

Region Sörmland ska tillsammans med flera aktörer i Sörmland driva utvecklingen:

- för jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga
- för goda boende- och livsmiljöer som ger jämlika möjligheter till arbete, välbefinnande och välfärd
- för en hållbar fysisk och digital tillgänglighet och mobilitet
- för kompetensförsörjning och livslångt lärande
- för ett växande och dynamiskt näringsliv som bidrar till hållbar omställning

Allt för att säkra och stärka människors behov och att vårt län ska vara en attraktiv plats för boende och försörjning, en plats för hela livet.

Genom det goda arbetet inom Regionala Utvecklingsnämnden (RUN) stärker vi tillsammans hela Södermanland men också samarbetet med vår omvärld.

KOLLEKTIVTRAFIK

Ett välutbyggt och fungerande kollektivtrafiksystem behövs för att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin. De satsningar som gjorts på att utveckla regionaltågssystemet Mälardalstrafik, och tillhörande biljettsystem, behöver nu hitta formerna så att sörmlänningen upplever att systemet levererar den tjänst som förväntas. Den allmänna kollektivtrafiken i Sörmland som utöver tåg inbegriper buss- och skärgårdstrafik samt den särskilda kollektivtrafiken med sjukresor och färdtjänst ska också utvecklas. Med välfungerande kommunikationer där tåg- och busstider är anpassade till varandra. Resan ska upplevas som trygg och enkel att genomföra.

KULTUR - EN MOTOR I DEN REGIONALA UTVECKLINGEN

Kultur är hälsobringande. Den får människor att växa och ger möjlighet till personlig utveckling. Vi

har en kulturplan som ska stärka konstformerna i Södermanland. Den ska synliggöra de nationella minoriteternas kultur, grupperns olika behov och möjligheter. Den ska bidra till ett jämlikt samhälle, människors livskvalitet och folkhälsa. Vi tror också på ökad samverkan mellan kulturen och den regionala utvecklingen.

Region Sörmland samverkar med Södermanlands lokala entreprenörer. Det är en förutsättning för en framgångsrik upplevelse- och mötesindustri. Region Sörmland har ett ansvar för länskulturen och för att kanalisera statliga kulturmedel till Sörmland.

Vi har och kommer få en ökad äldre befolkning. Kulturen bidrar till sociala kontaktytor och ökat välmående. Vi vill utreda möjligheten att tillsammans med kommunerna införa "Sörmlandsmodellen" även för äldre. Då skulle regionens kulturupplevelser kunna erbjudas på exempelvis särskilda boenden.

Sörmlands museum är en mötesplats för människor. Historia, konst och slöjd är museets huvudområden. Kultur ska finnas där människor finns, och läns museets verksamhet är för alla sörmlänningar och turister. Ett mycket uppskattat exempel på uppsökande verksamhet är de minneslådor som turnerar mellan länets äldreboenden.

NYNÄS, ÖKNASKOLAN OCH FOLKHÖGSKOLORNA

Sörmlands naturbruk med Nynäs slott och naturreservatet är ett populärt besöksmål som bidrar till ökat intresse för samspelet mellan människa, djur och natur. Vi ser stora möjligheter att utveckla Nynäs naturreservat och dess omgivningar. Nynäs en plats som bidrar till ökat och rikt friluftsliv, det leder till bland annat ökad folkhälsa.

Regionen är utbildningsanordnare och bidrar till god utbildning. Öknaskolan ska fortsatt utvecklas för att möta de gröna näringarnas behov av kompetent personal. Åsa folkhögskola och Eskilstuna Folkhögskola spelar en viktig roll där utbildningsformen leder till arbete, försörjning eller vidare studier.

Översikt över verksamheten

Sverige beräknas gå in i en längre lågkonjunktur. Utfallen för svensk inflation har varit överraskande höga. Den oväntat höga inflationen har lyft inflationsutsikterna på kort sikt, men i hög grad även för det kommande året. Samtidigt har en mycket brant ränteuppgång synts de senaste månaderna huvudsakligen drivet av centralbankernas höjda styrräntor. Frågan är inte längre om Sverige går mot en lågkonjunktur utan hur snart vi når dit, samt hur djup den blir.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) skatteunderlagsprognos är att svensk BNP faller nästa år. Detta medför att den postpandemiska återhämtningen för arbetsmarknaden bryts. Antalet sysselsatta kommer att minska och arbetslösheten beräknas ligga på knappt 8,5 % 2023–2024. I prognosen beräknas att BNP och timtillväxten repar sig under 2024 men att konjunkturen stärks mer påtagligt först 2025.

Den mycket svaga konjunkturutvecklingen antas medföra sjunkande räntor men ränteläget kommer ändå att vara betydligt högre än de senaste åren. Den långa eran av oerhört låga räntor är över. Konsumentpriserna kommer inte heller att falla tillbaka, så trots att inflationen sjunker snabbt under nästa år så beräknas högre priser på många varor och tjänster bli bestående.

Nyckeltal

	BOKSLUT 2021	REV BUDGET 2022	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Verksamhetens intäkter (mnkr)	4 082	3 200	3 000	2 700	2 700
Verksamhetens kostnader (mnkr)	-14 196	-13 937	-14 181	-14 410	-14 389
Nettokostnadsökning, %	9,2*	8,6	4,1	4,7	-0,2
Skatteintäkter och statsbidrag (mnkr)	10 028	10 290	10 819	11 261	11 629
Verksamhetens resultat (mnkr)	-86	-447	-357	-414	5
Finansnetto (mnkr)	1 012	189	-43	44	-5
Årets resultat (mnkr)	926	-258	-400	-370	0
Balanskravsresultat (mnkr)	82	0	0	0	0
Soliditet enligt balansräkning (%)	35,0	24,9	27,0	23,7	23,1
Soliditet inklusive totala pensionsförbindelser (%)	10,9	2,6	7,4	5,7	6,2
Investeringar (mnkr)	1 424	1 599	1 688	1 144	687

*nettokostnadsutveckling exklusive jämförelsestörande poster

Bild över Region Sörmlands organisation

Den stora prisuppgången i den kommunala sektorn beror delvis på ökade pensionskostnader. Pensionskostnadens ökning har två förklaringar. Det nya avtalet AKAP-KR är något dyrare än tidigare avtal, men till största del beror ökningen på en ny värdering av sektorns pensionsskuld. De förmånsbestämda avtalspensionerna är värdesäkrade med prisbasbeloppet vilket betyder att pensionsskulden växer när prisbasbeloppet höjs.

En hög nominell tillväxt för det kommunala skatteunderlaget 2023–2025 urholkas av stora prisuppgångar vilket betyder att ökningen reellt sett blir svag under perioden. Sammantaget för perioden beräknas skatteunderlaget inte räcka till att finansiera en växande kommunal verksamhetsvolym i linje med den senaste tioårsperioden. Samtidigt är den demografiska utmaningen framöver större än tidigare: de i arbetsför ålder behöver försörja allt fler.

Osäkerheten om framtiden är stor och nationella inspel i regionens budget är begränsade. Det gäller de riktade statsbidragen som ännu så länge inte är kända men som under flera år har ökat i antal och innebär nödvändiga förstärkningar för regionens ekonomi. Viktigt under planperioden blir att prioritera inom en allt snävare real ram och ha ett starkt fokus på att bedriva en effektiv verksamhet inom givna ekonomiska ramar.

Region Sörmlands organisation

REGIONFULLMÄKTIGE

Regionfullmäktige är det högsta beslutande organet på regional nivå och tar beslut i regionens viktigaste frågor. Fullmäktige representerar befolkningen och har det yttersta ansvaret inför medborgarna och detta ansvar utkräver medborgarna genom att rösta i de allmänna valen. Mellan valen är det fullmäktige som bedömer och prövar ansvarstagandet inom regionens organisation. Det gör fullmäktige i egenskap av uppdragsgivare till de nämnder, styrelser och beredningar som fullmäktige utser.

Enligt kommunallagen (2017:725) kapitel (kap.) 3 §§ 3–4 ska fullmäktige tillsätta en styrelse och de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra regionens uppgifter enligt lag och särskilda författningar, och för verksamheten i övrigt. Fullmäktige ska enligt kommunallagen kap. 6 § 2, om inte något annat anges i lag eller annan författning, bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden.

Fullmäktige beslutar enligt kommunallagen kap. 5 § 1 i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för regionen, främst:

- Mål och riktlinjer för verksamheten
- Budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor

- Nämndernas organisation och verksamhetsformer
- Val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar
- Val av revisorer
- Grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda
- Årsredovisning och ansvarsfrihet
- Folkomröstning i kommunen eller regionen och
- Extra val till fullmäktige

Regionfullmäktige har 79 ledamöter.

REVISIONEN

Regionens revisorer har på fullmäktiges uppdrag en kontrollerande roll och ska årligen granska all verksamhet i Region Sörmland. Revisorer-
nas granskning är en del av regionfullmäktiges kontroll och uppföljning och ger därmed ett samlat underlag för ansvarsprövningen.

Revisionen granskar huruvida regionens verksamhet bedrivs effektivt och ändamålsenligt, att räkenskaperna ger en rättvisande bild samt att nämndernas interna kontroll över ekonomi och verksamhet är tillfredsställande. Granskningen av regionens olika verksamheter sker utifrån en årligen upprättad plan och resultatet redovisas för fullmäktige och berörda enheter. Revisorer-
nas uppdrag följer av kommunallag, aktiebolagslag (2005:551) samt revisionsreglemente och God redovisningssed i kommunal verksamhet (SKR, 2018). I revisionsarbetet biträds regionens förtroendevalda revisorer av externa specialister, auktoriserade revisorer och av revisionskontoret.

REGIONSTYRELSEN

Regionstyrelsen är regionens ledande politiska förvaltningsorgan och har det övergripande ansvaret för regionens utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen är hälso- och sjukvårdsnämnd, förutom primärvård och rättspsykiatri, och utövar därmed den övergripande planeringen av hälso- och sjukvård samt rehabilitering. Som hälso- och sjukvårdsnämnd har styrelsen vårdgivaransvar. Styrelsen ansvarar för regionens överenskommer/beställningar av hälso- och sjukvård inom primärvården, privata vårdgivare och Folk tandvården Sörmland AB. Styrelsen ansvarar även för regionens överenskommer/beställningar av platser på Regionsjukhuset Karsudden.

Styrelsen är fullmäktiges beredande och verkställande organ. Styrelsen leder, styr och samordnar

förvaltningen av regionens angelägenheter och har uppsikt över övriga nämnders och bolags verksamhet. Styrelsen utarbetar planeringsföresattningar och utfärdar anvisningar till nämnderna och styrelsens förvaltningar rörande förslag till budget samt ekonomi och verksamhetsuppföljning. Styrelsen ansvarar för beställning av tågtrafik och regional stomlinjetrafik med buss.

Styrelsen har hand om den ekonomiska förvaltningen och följer de frågor som kan inverka på regionens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska hos fullmäktige eller andra myndigheter och organ göra de framställningar styrelsen finner påkallade.

Styrelsen är regionens centrala arbetsgivarorgan och har ett övergripande arbetsgivaransvar. Styrelsen företräder arbetsgivaren Region Sörmland enligt lagen (1976:580) om medbestämmanderätt och har arbetsmiljöansvar för verksamhet inom styrelsens ansvarsområde.

Regionstyrelsen utser ett finans- och investeringsutskott bestående av sju ledamöter som väljs proportionellt utifrån mandat i fullmäktige. Utskottet behandlar finans- och investeringsärenden och följer utvecklingen inom området. Utskottet ska särskilt tillse att investeringsplanen följs och lämna förslag på omprioriteringar inom givna ramar om exempelvis planerade investeringsprojekt blir dyrare än beräknat eller nya behov uppstår som anses ha högre prioritet.

För att bereda ärenden till regionstyrelsen inrättas ett arbetsutskott som väljs proportionellt utifrån mandat i fullmäktige. Arbetsutskottet består av fem ledamöter.

Regionstyrelsens utser en personalberedning bestående av sju ledamöter som väljs proportionellt utifrån mandat i fullmäktige. Beredningen behandlar personalstrategiska frågor och följer utvecklingen inom personalområdet, exempelvis frågor gällande kompetensförsörjning, inhyrning av medarbetare, sjukskrivningstal och arbetsmiljöfrågor.

REGIONALA UTVECKLINGSNÄMNDEN

Regionala utvecklingsnämnden svarar för de regionala utvecklingsfrågorna som regionen tilldelats med det statliga tillväxtuppdraget samt uppgifter som följer av regionens ansvar som regional kollektivtrafikmyndighet. Nämnden ska särskilt främja inomregional samverkan kring kollektivtrafik och infrastruktur, näringsliv och entreprenörskap,

kompetensutveckling och arbetskraftstillgång, samt attraktiva livsmiljöer, för en hållbar utveckling. Nämnden ansvarar för utvecklingen av den regionala besöksnäringen. Uppdraget kring turism och besöksnäring utförs för närvarande via ett upphandlat bolag, Sörmlands turismutveckling AB (STUA).

Nämnden ansvarar för att utveckla regionens särskilda förutsättningar med korta avstånd till större befolkningscentra och regionala kärnor i Mälardalen. Nämnden ansvarar för att stödja regionens täthet och flerkärnighet med stärkta förutsättningar för en sammanhållen och utvidgad arbetsmarknadsregion. Nämnden ansvarar för att underlätta utveckling av attraktiva städer och hållbara lokala trafiksystem.

Nämnden ska ta fram förslag till en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin samt ansvara för uppföljning och redovisning till regeringen. Nämnden ska verka för att samordna den kommunala fysiska planeringen med regional utveckling. Nämnden ska ansvara för att samordna de kommunala översiktsplanerna i en regional översiktsplan.

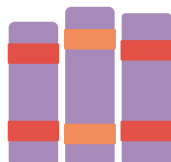
Nämnden fullgör de uppgifter som följer av regionens ansvar som regional kollektivtrafikmyndighet, enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Nämnden utformar förslag till regionalt trafikförsörjningsprogram.

Nämnden ansvarar för upphandling och samordning av persontransport- och samordningstjänster för sjukresor. Nämnden ansvarar, efter överenskommelse med en eller flera kommuner i länet, för upphandling, bokning och samordning av persontransporter samt samordningstjänster för färdtjänst och riksfärdtjänst. Efter särskild överenskommelse med en kommun ansvarar nämnden för planering, upphandling och samordning av skolskjutstransporter.

Nämndens utskott för regional samhällsplanering bereder strategiska frågor med koppling till regional och nationell infrastrukturplanering, regional och storregional kollektivtrafik, kraftförsörjning, IT-infrastruktur samt bostadsfrågor. Utskottet bereder även förslag till länstransportplan samt genomförande och uppföljning av densamma, förslag till regionalt trafikförsörjningsprogram, förslag till beslut om allmän trafikplikt inom länet samt förslag till riktlinjer för kollektivtrafikens prissystem och färdbevis. Nämndens digitaliseringsberedning är inrättad för innevarande mandatperiod till och med 31 december 2022 med uppdrag att bereda förslag

avseende regionens digitaliseringsarbete inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin.

NÄMNDEN FÖR PRIMÄRVÅRD, RÄTTSPSYKIATRI OCH DAMMSDALSKOLAN

Nämnden har vårdgivaransvar för drift och utförande av primärvård i egen regi inom ramen för vårdvalssystemet. Nämnden ansvarar inom sitt angivna område för att verksamheterna bedrivs i enlighet med fullmäktiges direktiv och uppdrag. Nämnden ansvarar för medborgar- och brukardialoger inom nämndens verksamhetsområden.

Nämnden är huvudman för Regionsjukhuset Karsudden och ansvarar för den rättspsykiatriska vård som bedrivs på sjukhuset i enlighet med lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Nämnden ansvarar för att följa upp de avtal om rättspsykiatrisk vård som andra regioner har med Regionsjukhuset Karsudden.

Nämnden är skolhuvudman för Dammsdalskolan, som omfattar skolverksamhet inom grund-, gymnasie-, grundsär- och gymnasiesärskola för ungdomar från olika kommuner i landet med autismspektrumstörning i åldrarna 12–21 år. Nämnden har vårdgivaransvar för den vård som ges vid Dammsdalskolan.

NÄMNDEN FÖR KULTUR, UTBILDNING OCH FRILUFTSVERKSAMHET

Nämnden ansvarar för Region Sörmlands kultur, utbildnings- och friluftsverksamhet. Nämnden har ansvar för att verksamheterna bedrivs i enlighet med fullmäktiges direktiv och uppdrag.

Nämnden utvecklar i samverkan med länets kommuner och övriga intressenter verksamheterna inom nämndens ansvarsområden och svarar för att policydokument inom ansvarsområdena följs upp och revideras. Nämnden ska stödja organisationer och av enskilda bedrivna verksamhet av betydelse för länet. Nämnden ansvarar för medborgar- och brukardialoger inom den egna nämndens verksamhetsområden.

Nämnden är skolhuvudman för Öknaskolans naturbruksgymnasium och gymnasiesärskola samt Åsa och Eskilstuna folkhögskolor. Nämnden har ett vårdgivaransvar för den vård som ges vid gymnasie- och gymnasiesärskolan Ökna.

Verksamheterna inom nämndens ansvarsområde styrs av och ska anpassas till såväl Region Sörmlands mål och uppdrag, som till statliga mål och uppdragsregleringar. Folkhögskolorna behöver ta hänsyn till förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildning och de folkbildningspolitiska nationella målen och de regelverk som fastställs av Folkbildningsrådet. Naturbruksgymnasiet styrs av skollagen (2010:800) gällande gymnasieförordning (2010:2039) och Skolverkets föreskrifter.

KRISLEDNINGSNÄMNDEN

Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, föreskriver att för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid, ska det finnas en krisledningsnämnd.

Nämndens uppgifter är att vid extraordinära händelser kunna besluta om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder inom Region Sörmland i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till händelsernas art och omfattning.

Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebärande en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver skyndsamma insatser av regionen.

GEMENSAMMA NÄMNDER OCH SAMRÅDSORGAN

Gemensamma nämnder

Inköpsnämnden

Region Sörmland och Region Västmanland har en gemensam nämnd för den gemensamma inköpsverksamheten. Region Sörmland är värregion och den gemensamma nämnden ingår i dess organisation. Nämnden ansvarar för all upphandlings- och inköpsverksamhet, exklusive den upphandling av förbrukningsvaror som utförs av den gemensamma varuförsörjningsnämnden, för de båda parterna. Nämnden ska verka för att stärka synsättet på upphandling som en strategiskt viktig funktion med uppgift att styra mot bättre affärer. Nämnden ska, i så stor utsträckning som möjligt, verka för sortimentssamordning. Nämnden ska utveckla rutiner och system som genom ett gemensamt agerande ger kostnadsmässiga, kvalitativa, affärsmässiga och administrativa fördelar som gagnar både inköpsverksamhet och kärnverksamhet.

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård är en gemensam nämnd med regionen och länets kommuner. Nämnden har följande tre verksamheter:

- Hjälpmedelsförsörjningen där nämnden svarar för att tillhandahålla individuella hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning. Nämndens uppgift är att trygga en god, effektiv och lättillgänglig hjälpmedelsförsörjning för invånarna i länet. Nämnden har vårdgivaransvar för den vård som ges vid hjälpmedelscentralen.
- FoU i Sörmland som avser verksamhet för forskning och utveckling avseende socialtjänst och hälso- och sjukvårdsfrågor inom Sörmland.
- Vård- och omsorgscollege på lokal och regional nivå.

Nämnden ska tillvarata de synergier som ligger i att samverka i hela länet mellan de olika huvudmännen. Nämnden ska också förbättra kvaliteten inom berörda verksamheter och skapa en region med så likvärdig service som möjligt inom berörda områden.

Patientnämnden

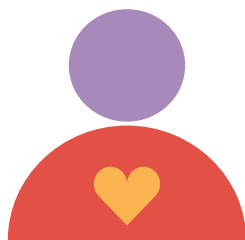
Patientnämnden, som är gemensam för Region Sörmland och länets nio kommuner, ingår i Region Sörmlands politiska organisation.

Nämndens uppgifter regleras av lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården.

Patientnämnden handhar även rekrytering, utbildning och förordnanden av stödpersoner till patienter som vårdas enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, lagen om rättspsykiatrisk vård eller enligt smittskyddslagen (2004:168).

Samverkansnämnden för Sjukvårdsregion Mellansverige

Samverkansnämnden för Sjukvårdsregion Mellansverige består av ledamöter från regionerna i Sörmland, Dalarna, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västmanland och Uppsala. Region Värmland är värregion. Nämnden är ett politiskt samarbetsorgan med beslutande, rådgivande och rekommenderande funktioner. Nämndens huvudsakliga uppgifter är att initiera, bereda, utveckla, besluta och följa upp samverkan som regleras i regionernas "Avtal om sjukvårdsregional samverkan". Samverkansnämnden fastställer en verksamhetsplan för fyra år i taget samt fastställer årligen en aktivitetsplan och redovisar en verksamhetsberättelse.

Det övergripande målet för samverkan är enligt avtalet att erbjuda invånarna i Sjukvårdsregion Mellansverige tillgång till en jämlik hälso- och sjukvård av god kvalitet på lika villkor och bidra till en god hälsa, samt till ett effektivt resursutnyttjande av sjukvårdsregionens hälso- och sjukvård. Regionerna ska gemensamt värna och utveckla hälso- och sjukvården inom Sjukvårdsregion Mellansverige. Utveckling av kompetenscentra i Sjukvårdsregion Mellansverige ska möjliggöras, vilket bland annat kan innebära en ökad patientrörlighet inom sjukvårdsregionen. Regionerna ska gemensamt värna och utveckla kompetensen i varje län för att kunna erbjuda sjukvårdsregionens en hälso- och sjukvård på lika villkor.

Varuförsörjningsnämnden

Regionerna i Dalarna, Uppsala län, Västmanland, Sörmland och Örebro län samordnar sin upphandling och varuförsörjning av förbrukningsvaror i en gemensam nämnd. Region Uppsala är värdregion och nämnden ingår i dess organisation. Syftet med samarbetet är att främja regionernas möjligheter att tillvarata volym- och resursfördelar inom upphandling, depåhållning och distribution av förbrukningsvaror och andra varor av förbrukningskaraktär.

Ambulansdirigeringsnämnden

Region Uppsala, Region Västmanland och Region Sörmland har inrättat en gemensam nämnd som benämns Ambulansdirigeringsnämnd. Region Västmanland är värdregion och den gemensamma nämnden ingår i Region Västmanlands organisation. Nämnden ska samordna ambulansdirigeringen i länen. Verksamheten ska ha hög kvalitet, vara effektiv och bedrivs med målsättningen invånarnas bästa, utan hänsyn till respektive länsgräns. Verksamheten ska bedrivs i en informell organisation som benämns Sjukvårdens Larmcentral. Sjukvårdens Larmcentral består av en ambulansdirigeringsenhet inom varje parts organisation.

Samrådsorgan och förbund

Regionens råd för funktionshinderfrågor

Regionens råd för funktionshinderfrågor är avsett att vara ett organ för samråd mellan Region Sörmland och funktionshindersorganisationernas länsavdelningar i Sörmland. Rådet ska genom informationsutbyte, kunskaps- och erfarenhetsförmedling och kontaktknytande åtgärder verka för att möjligheter till delaktighet, inflytande och självbestämmande ökar för personer med funktionsnedsättning.

Regionens pensionärsråd

Regionens pensionärsråd är avsett att vara ett organ för samråd och ömsesidig information mellan pensionärsorganisationernas distriktsorganisation och Region Sörmland. Rådet ska fungera som ett referensorgan. Regionen bereds genom rådet möjlighet att på ett tidigt stadium informera pensionärerna om planerad verksamhet som berör pensionärsgrupperna. Pensionärerna får inom rådet möjlighet att på motsvarande sätt föra fram synpunkter och önskemål.

Samkultur Sörmland

Samkultur Sörmland är en regional samverkansgrupp som ska verka för att utveckla kulturlivet i hela länet genom dialog och samråd. Målet är att föra kulturen närmare medborgarna. Samrådet ger förutsättningar för ett ökat regionalt inflytande och ansvar i arbetet med Kultursamverkansmodellen.

Samordningsförbundet RAR

Samordningsförbundet RAR (Rehabilitera och Aktivitera med gemensamma Resurser) har till uppgift att besluta om stöd och riktlinjer för den finansiella samordningen, stödja verksamhet mellan samverkansparterna, finansiera insatser som avser individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser, besluta på vilket sätt de medel som står till förfogande för finansiell samordning ska användas, svara för uppföljning och utvärdering av rehabiliteringsinsatserna samt upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen.

Medlemmar i Samordningsförbundet RAR är Region Sörmland, Försäkringskassan, Länsarbetsnämnden och länets samtliga kommuner.

Mälardalsrådet

Mälardalsrådet är en ideell och politiskt styrd organisation vars syfte är att arbeta för en internationellt konkurrenskraftig och hållbar storstadsregion som är attraktiv att leva och verka i. Organisationens medlemmar utgörs av kommuner och regioner i Stockholm-Mälardalsregionen och fungerar som ett råd för samverkan mellan politik, näringsliv och akademi.

Mälardalsrådet driver processer inom tre områden:

- Infrastruktur och kommunikationer
- Kunskaps- och kompetensförsörjning
- Internationell benchmarking

Mälardalsrådet samordnar processerna infrastruktur och kommunikationer under begreppet En Bättre Sits (EBS) och kunskaps- och kompetensförsörjning i begreppet En Bättre Matchning (EBM).

Socioekonomiska förutsättningar

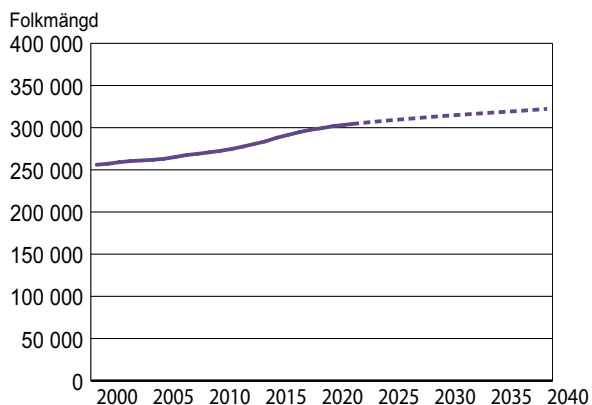
Sverige är ett välfärdsland där de flesta har det bra men det finns skillnader mellan grupper i befolkningen med olika socioekonomiska förhållanden. Skillnaderna mellan grupperna tenderar att öka. Det är många faktorer som bidrar till socioekonomiska skillnader. Det handlar bland annat om utbildning, inkomst, bakgrund och var människor bor.

BEFOLKNINGSUTVECKLING

Befolkningen i Sörmland var vid senaste årsskiftet nästan 302 000, det är en ökning med knappt 46 000 personer sedan år 2000. Fram till 2040 förväntas befolkningen öka till drygt 322 000 personer.

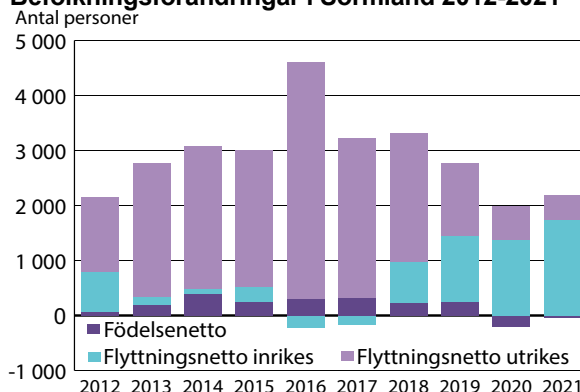
Befolkningsutveckling i Sörmland 2000-2021 med prognos till 2040

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

De senaste tio åren har befolkningsökningen varit mellan 2 000 och 3 000 personer per år. Undantaget är år 2016 då befolkningen i Sörmland ökade med ungefär 4 300 personer, en följd av den stora flyktingvågen 2015. Befolkningsökningen består till störst del av att personer invandrar till Sverige men även inrikes inflyttningar och födelseöverskott bidrar till folkökningen. Under 2020 var invandringen lägre än de senaste åren och födelsenettet var negativt till följd av de höga dödstal som coronapandemin förde med sig.

Befolkningsförändringar i Sörmland 2012-2021

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

Åldersstruktur

Samtidigt som befolkningen i Sörmland ökar så kommer ålderssammansättningen att förändras. Andelen äldre kommer enligt prognoser öka de närmaste åren samtidigt som andelen personer i arbetsför ålder kommer att minska.

ÅLDERSGRUPP	ANDEL AV BEFOLKNINGEN		
	2010	2021	PROGNOS 2040
20-64 år	56,1 %	53,2 %	51,6 %
80- år	5,6 %	5,9 %	9,1 %

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

År 2021 var andelen 80 år och äldre högre bland kvinnor än bland män, 6,8 % jämfört med 5,0 %. År 2040 förväntas könsskillnaden vara kvar men andelen 80 år och äldre kommer vara högre, 10,0 % bland kvinnor och 8,1 % bland män.

Den demografiska försörjningskvoten visar hur många personer en person i arbetsför ålder behöver försörja utöver sig själv. En försörjningskvot på 75 innebär att på 100 personer i de förvärvsaktiva åldrarna 20-64 år finns det 75 personer som är yngre eller äldre. Ju högre tal detta mått visar desto tyngre är försörjningsbördan för de som befinner sig i åldersgruppen 20-64 år.

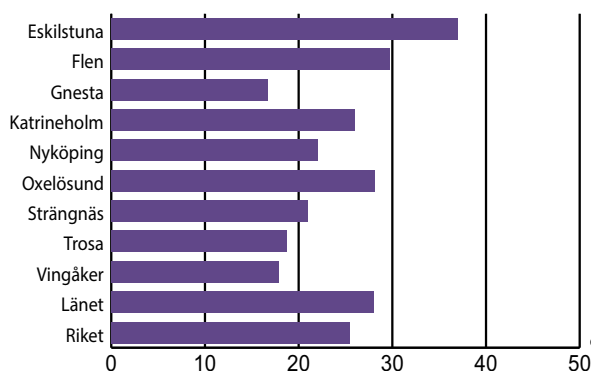
I Sverige var försörjningskvoten år 2021 77, det är en ökning sedan 2010 då kvoten var 71. Sörmland är ett av länen med högst försörjningskvot, 2021 var den 88 och till 2040 förväntas försörjningskvoten öka till 94.

Utländsk bakgrund

Andelen med utländsk bakgrund i Sörmland har ökat från 19 % 2010 till 28 % 2021, det är en något större ökning än i riket. I åldrarna upp till 44 år är andelen med utländsk bakgrund ungefär en tredjedel jämfört med en femtedel åldersgruppen

45 år och äldre. Det är stora skillnader mellan länets kommuner. I Eskilstuna har mer än var tredje invånare utländsk bakgrund, det är en dubbelt så hög andel som i Gnesta, Vingåker och Trosa.

Andel (%) med utländsk bakgrund 2020

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

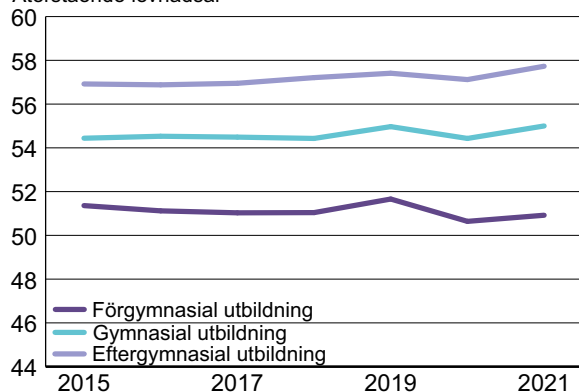
Medellivslängd

Medellivslängden i Sörmland är bland de lägsta i landet. 2021 var medellivslängden 83,8 år för kvinnor och 80,3 år för män. I riket var medellivslängden 84,8 år för kvinnor och 81,2 år för män. Under en lång tid har männens livslängd ökat mer än kvinnornas. Det innebär att skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd minskar. År 2000 var skillnaden 4,7 år och 2021 var skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd 3,6 år.

Det är stora skillnader i medellivslängd mellan olika grupper i befolkningen. Förutom att kvinnor förväntas leva längre än män finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och medellivslängd. Medellivslängden för kvinnor med eftergymnasial utbildning är nästan sju år längre än för kvinnor med förgymnasial utbildning.

Återstående medellivslängd för kvinnor vid 30 års ålder efter utbildningsnivå och år

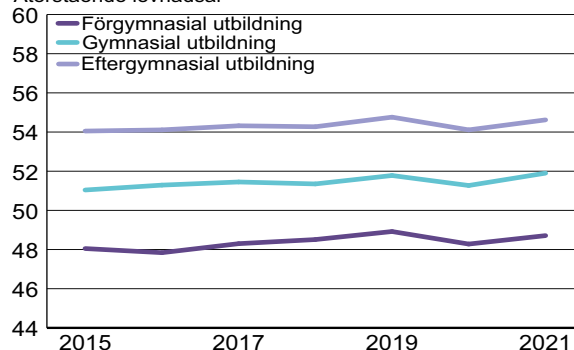
Återstående levnadsår

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

Återstående medellivslängd för män vid 30 års ålder efter utbildningsnivå och år

Återstående levnadsår

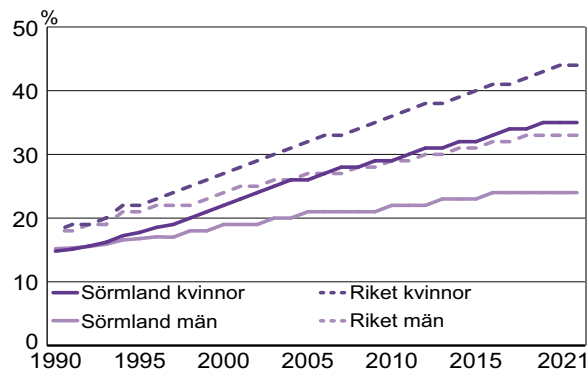
Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

För män är skillnaden mellan de med eftergymnasial och förgymnasial utbildning knappt sex år. Skillnaden har för kvinnor ökat med drygt ett år sedan 2015 medan skillnaden för män är oförändrad. Under perioden 2012 till 2019 ökade medellivslängden för både kvinnor och män i alla utbildningsnivågrupper. Under 2020 minskade medellivslängden till följd av de höga dödstal som coronapandemin förde med sig men har under 2021 återigen ökat.

Utbildningsnivå

I Sörmland har andelen med eftergymnasial utbildning, i åldern 16 till 74 år varit lägre än riksgenomsnittet under lång tid. Skillnaden mellan Sörmland och riket har ökat kraftigt de senaste 20 åren. Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning är högre än andelen män med eftergymnasial utbildning, både i Sörmland och i riket. Skillnaden mellan kvinnor och män ökar över tid. Fram till mitten på 1990-talet var det ingen skillnad alls mellan kvinnor och män i andel med eftergymnasial utbildning medan det år 2021 var 35 % av kvinnorna och 24 % av männen som hade eftergymnasial utbildning i Sörmland.

Andel (%) med eftergymnasial utbildning, 16-74 år, 1990-2021

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

Styrning och uppföljning av verksamheten

Region Sörmlands budget är regionens viktigaste styrdokument och anger färdriktningen såväl på kort som lång sikt. Region Sörmlands budget är överordnad övriga styrdokument och anger den övergripande inriktning som ska gälla för samtliga verksamheter under den aktuella planperioden. Regionens budget är den styrande länk som binder samman de politiska målen med den operativa verksamheten. Budgeten är även vägledande och styrande i fråga om verksamhetens inriktning, omfattning och kvalitet.

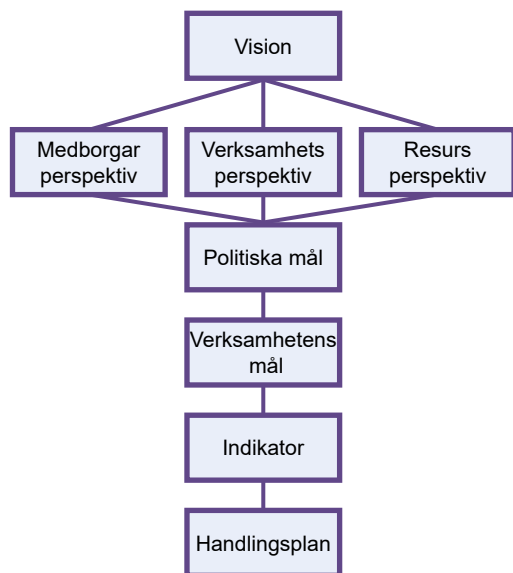
I budgeten anges de ramar som verksamheterna har att verka inom. Ytterst är det budgetramen som sätter gränsen för vilken omfattning regionens verksamhet kan ha.

REGION SÖRMLANDS STYRMODELL

I en demokratiskt styrd organisation är det av central betydelse att politiska beslut ger ett tydligt avtryck i verksamheten. Rollfördelningen mellan politiker, tjänstepersoner och verksamhet ska vara tydlig.

Region Sörmland har en styrmodell som ger förutsättningar att styra mot och följa upp de politiska mål som regionfullmäktige fastställer. Därigenom skapas en tydlig röd tråd från politiska mål till praktiska handlingsplaner.

Under det kommande året initieras ett parlamentariskt arbete kring regionens vision, mål och indikatorer.

VISION

Det öppna Region Sörmland – För jämlik hälsa och levande kultur i en hållbar, livskraftig region.

Region Sörmland verkar för varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar

Det öppna Region Sörmland

Varje människa är lika i värde och värdighet. Att vara öppen förpliktigar. Region Sörmland välkomnar mångfalden och är öppen för alla utan åtskillnad. Demokratiarbetet bedrivs på sörmlänningarnas villkor och riktar sig särskilt till dem som annars inte kommer till tals.

En demokratisk värdegrund innebär att människors integritet respekteras och att diskriminering aktivt motverkas. Arbetet mot diskriminering är mer ambitiöst, och har ett bredare perspektiv, än de grunder som anges i lagstiftningen.

Region Sörmland är tillgängligt för alla och bjuder in till delaktighet. Alla kan ta del av och påverka Region Sörmlands verksamheter. Den goda dialogen präglas av ödmjukhet och sker på många olika mötesplatser.

Jämlik hälsa

Region Sörmland verkar för varje persons rätt till bästa möjliga hälsa och arbetar för att hälsan i befolkningen ska vara jämlik. Att främja god och jämlik hälsa och förebygga sjukdom är en grundläggande uppgift. Den som har det största behovet av vård ges företräde.

Alla ges förutsättningar att uppnå bästa möjliga hälsa. Varje person har rätt att leva ett självständigt liv, vara delaktig i samhället och själv bestämma hur vardagen ska formas. Var och en har frihet att välja var och hur vården ges utifrån det utbud som erbjuds.

Hälso- och sjukvården håller hög kvalitet och baseras på bästa tillgängliga kunskap. Helhetssyn, tillgänglighet och gott bemötande skapar trygghet, förtroende och tillit.

Levande kultur

Kultur och kunskap gör att människan växer och har viktiga egenvärden. Varje person har rätt och möjlighet att ta del av och utveckla kulturen. Region Sörmland medverkar till en aktiv utveckling av folkbildningen i Sörmland.

Region Sörmland verkar för ett brett utbud av kulturaktiviteter och vänder sig särskilt till människor som inte tidigare tagit del av kulturen och kulturarvet.

Hållbar utveckling

Region Sörmland främjar en utveckling som är långsiktigt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar vilket är viktigt för att utjämna sociala orättvisor och värna miljön för framtida generationer.

Region Sörmland bedriver ett framgångsrikt arbete för att minimera negativ påverkan på miljön och klimatet. Utsläpp till miljön är så små som möjligt.

Livskraftig region

Nya människor och goda idéer utvecklar hela Sörmland i en livskraftig och offensiv region. Samarbete med andra i vår närhet ger framgång. Region Sörmland medverkar till att skapa hållbar tillväxt så att fler människor får arbete och utbildning och väljer att bo i Sörmland.

PERSPEKTIV

Regionens styrmodell ger förutsättningar att styra mot och följa upp de politiska mål som regionfullmäktige fastställt. De politiska målen sorteras in i tre perspektiv, dessa är:

- Medborgarperspektivet
- Verksamhetsperspektivet
- Resursperspektivet.

Medborgarperspektivet beskriver sörmlänningarnas behov, livsstil och hälsoläge. Medborgarperspektivet utgår från medborgarens förväntningar och förutsättningar. Medborgare innefattar bland annat kunder, patienter, brukare, resenärer, besökare, deltagare och elever.

Verksamhetsperspektivet beskriver hur regionen ska arbeta och leverera sina tjänster och produkter för att svara upp mot de krav, förväntningar och behov som finns. Verksamhetsperspektivet säkerställer att regionen har relevanta, effektiva processer som leder till hög kvalitet, god tillgänglighet och säkerhet. Verksamhetsperspektivet syftar till att stödja de politiska målen i medborgarperspektivet.

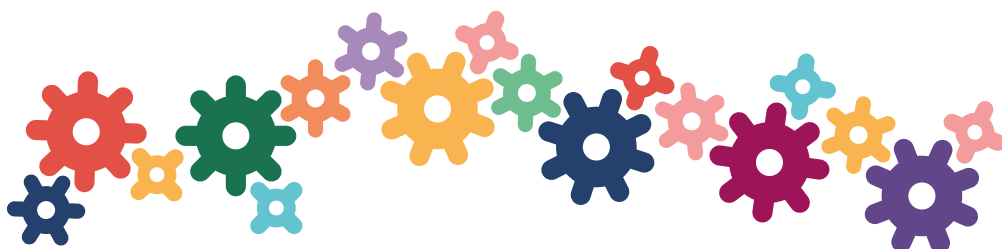
Resursperspektivet säkerställer att resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Perspektivet är indelat i två delområden vilka kan ses som de viktigaste produktionsresurserna för regionens verksamheter: personal och ekonomi.

POLITISKA MÅL OCH ÖVERGRIPANDE INDIKATORER

Ett antal politiska mål beslutas inom varje perspektiv. De politiska målen är långsiktiga och kan leva över tid. I många fall kommer de politiska målen från redan beslutade dokument såsom till exempel "Framtidens hälso- och sjukvård", "Hållbarhetsprogrammet" och "Kulturplanen". Alla politiska mål fördelas ut och varje verksamhet får bara de mål som de berörs av. De verksamheter som kan och bör jobba i riktning mot målet tilldelas detta. Styrelser och nämnder kan skapa fler politiska mål och indikatorer än de som kommer från regionfullmäktige.

Det finns även vissa regionövergripande indikatorer. Indikatorerna ska visa om regionen rör sig i önskad riktning inom det område den mäter. Indikatorerna vägs samman med övrig information för att så småningom utvärdera måluppfyllelsen.

Processen går alltså till så att verksamheterna tilldelas de politiska mål de berörs av och fyller på med specifika verksamhetsmål. Denna möjlighet finns för att verksamheten ska förtydliga vad de politiska målen betyder just för deras verksamhet. Indikatorer kopplas mot verksamhetsmålet och slutligen görs en handlingsplan för året. Handlingsplanen innehåller ett antal aktiviteter som är av betydelse för årets måluppfyllelse.

POLITISKA MÅL

Medborgarperspektivet

- Region Sörmland har en god, jämlik folkhälsa i syfte att bli Sveriges friskaste län
- Region Sörmland har ett förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt
- Region Sörmland har nöjda kunder, patienter, brukare, resenärer, besökare, deltagare och elever
- Region Sörmland är en livskraftig och levande region

Verksamhetsperspektivet

Hälso- och sjukvård

- Region Sörmland har en god, säker, tillgänglig, kvalitativ och effektiv vård
- Region Sörmland har en personcentrerad vård
- Region Sörmland har en utbyggd primärvård och en förstärkt närvård

Regional verksamhet

- Region Sörmland har en hållbar kultur-, utbildnings-, folkbildnings- och friluftsverksamhet med god kvalitet och tillgänglighet
- Region Sörmland har en god, tillgänglig och hållbar kollektivtrafik

Regionövergripande

- Region Sörmland tar tillvara digitaliseringens möjligheter
- Region Sörmland präglas av jämlikhet och jämställdhet, icke-diskriminering, normmedvetenhet och inkludering
- Region Sörmland har en hållbar produktion och konsumtion

Resursperspektivet

- Region Sörmland är en attraktiv arbetsgivare
- Region Sörmland har en stark ekonomi i balans

Övergripande indikatorer

Regionen har ett antal övergripande indikatorer som ska ange om regionen är på väg åt rätt håll i förhållande till de politiska målen. Indikatorerna är av övergripande karaktär och mäts ofta en gång per år. Indikatorerna mäter inte hela perspektivet då regionens verksamhet är väldigt omfattande och komplex. Indikatorerna mäter dock viktiga delar av Region Sörmlands verksamhet. Två indikatorer består av ett index och förklaras nedan.

- **Andel områden med god patient-, brukar-, resenär- och kundnöjdhet**

Inom denna indikator samlas de mätningar inom nöjdhet som har gjorts och årets mål är

att 80 % av mätningarna ska nå sitt målvärde. Senast tillgängliga mätningar ingår i indexet, en mätning får vara max två år gammal.

- **Andelen engagerade medarbetare (HME)**

Indikatorn är ett resultat av medarbetarenkäten. Det är ett index av ett antal frågor till medarbetarna som handlar om motivation, ledarskap och styrning. Årets målvärde är 80.

Måluppfyllelsen som bedöms vid uppföljningen är årets målvärde.

RAPPORTPLAN

Regionens verksamheter ska använda Region Sörmlands styrmodell för all planering- och uppföljning. Även bolagen ska återskapa rapportera enligt styrmodellen. Planering och uppföljning ska ske enligt det beslutade reglementet för planering och uppföljning. De dokument som under planperio-

den ska beslutas av regionfullmäktige årligen är:

- Mål och budget (planering planperioden)
- Kvartalsrapport (uppföljning per mars och prognos för året)
- Delårsrapport (uppföljning per juli och prognos för året)
- Årsredovisning (uppföljning per december)

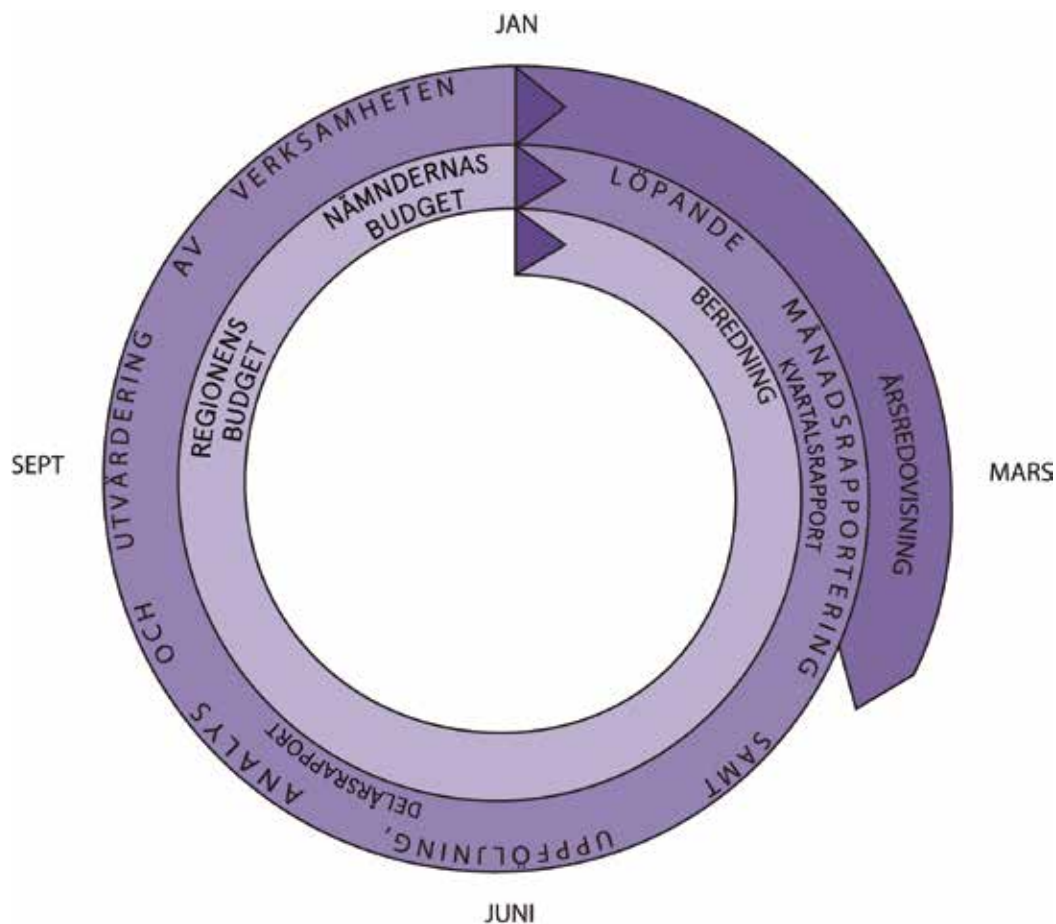
INDIKATOR	ÅRETS MÅLVÄRDE	LÅNGSIKTIGT MÅLVÄRDE
MEDBORGARPERSPEKTIVET		
Andel områden med god patient-, brukar-, resenär- och kundnöjdhet	80 %	100 %
Andel med bra självskattad hälsa i Sörmland	75 %	100 %
Andel rökare i Sörmland	7 %	5 %
Andel överviktiga i Sörmland	55 %	25 %
Andel öppet arbetslösa i Sörmland Källa och definition: Arbetsförmedlingen	5 %	4 %
Antal nyregistrerade och nedlagda aktiebolag, netto	650	650
VERKSAMHETSPERSPEKTIVET		
TILLGÄNGLIGHET		
Andel patienter som fått kontakt med primärvården samma dag	90 %	100 %
Andel patienter som fått medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar	80 %	100 %
Andel patienter som fått första kontakt med specialistvården inom 90 dagar	90 %	100 %
Andel patienter som fått operation/åtgärd inom specialistvården inom 90 dagar	80 %	100 %
Andel patienter som fått utredning inom 30 dagar inom barn- och ungdomspsykiatri	75 %	100 %
Punktlighet buss	85 %	100 %
Punktlighet tåg	95 %	100 %
KVALITET		
Patienter med vårdrelaterade infektioner i somatisk slutenvård	9 %	0 %
Patienter med sjuhusförvärvade trycksår	9 %	0 %
Överbeläggningar i somatisk slutenvård	3,0	2,0
Utlökaliseringar i somatisk slutenvård	1,0	1,0
HÅLLBARHET		
Koldioxidintensiteten i regionens kapitalförvaltning ska minska	-1 %	-5 %
Energianvändningen ska minska (energieffektivisering)	-1 %	-5 %
Andel animaliska livsmedel från svenskproducerade råvaror, av total inköpskostnad	75 %	75 %
RESURSPERSPEKTIVET		
Andelen engagerade medarbetare (HME)	80	80
Sjukfrånvarotid i relation till ordinarie arbetstid	6 %	6 %
Balanskravsresultat	0	0
Soliditet inklusive pensionsförbindelser	7,4 %	0 %

Regionstyrelsen ska till regionfullmäktige redovisa det ekonomiska och verksamhetsmässiga utfallet per juli och december månad. Per mars månad redovisar regionstyrelsen det ekonomiska utfallet i en kvartalsrapport. I kvartalsrapporten och delårsrapporten ska en ekonomisk prognos för helåret lämnas. Nämnderna ska bistå med uppgifter i enlighet med regionstyrelsens anvisningar.

Nämnderna ska i delårsrapporten kommentera

utfallet i förhållande till budget och relevant lagstiftning. Särskilt ska nämnderna redovisa de mål de inte anser sig kunna nå under verksamhetsåret respektive vilka åtgärder man avser att vidta.

Om nämnden identifierar att budgeten inte kan hållas ska en åtgärdsplan upprättas och rapporteras till regionstyrelsen, senast i anslutning till nästa kvartals- eller delårsrapport. Åtgärdsplanen ska inarbetas i kommande årsbudget för nämnden.

Ekonomiska förutsättningar

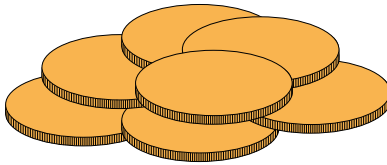
RESULTATHANTERING

Nämndens ekonomiska årsresultat hanteras normalt så att nämndens egna kapital ändras med motsvarande summa. Nämndens driftsbudget påverkas inte. Beslut om ändring av eget kapital fattas av fullmäktige i samband med årsredovisning, efter förslag från regionstyrelsen. Hänsyn kan då tas till utförda prestationer, måluppfyllelse, organisationsförändringar med mera. Beslut om resultathantering kan göras för del av nämndens verksamhet. I regionens årsredovisning ska nämndernas ekonomiska ställning avseende eget kapital och eventuellt krav på resultatåterställning tydligt framgå.

Om nämnden redovisar ett negativt eget årsresultat ska detta återställas senast tre år efter det uppkommit. Eventuell åtgärdsplan ska inarbetas i kommande årsbudget för nämnden.

Del av positivt eget kapital kan nämnden använda för tillfälliga satsningar som stödjer kvalitetsförbättringar, eller som innebär en särskild satsning i verksamheten under något eller några år, och som inte innebär långsiktiga ekonomiska åtaganden. Sådana tillfälliga satsningar ska rapporteras till regionstyrelsen i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Om nämnden planerar tillfälliga satsningar överstigande sammanlagt 2 mnkr ska det inarbetas i nämndens budgetunderlag inför aktuellt år. Negativt årsresultat för nämnden till följd av tillfällig satsning och återföljande minskning av eget kapital behöver inte återställas. För närvarande finns inga återställningskrav för nämnderna.

Nämnden kan ha ett internt regelverk som reglerar resultatöverföring för interna resultatenheter. Ett sådant regelverk bör utformas i linje med dessa övergripande regler.

RESULTATUTJÄMNINGSRESERV

Från och med 1 januari 2013 finns det i kommunallagen möjlighet att under vissa betingelser reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjustering är negativt. RUR är frivilligt att tillämpa och de kommuner och regioner som tänker göra det måste besluta om hur reserven ska hanteras. Region Sörmland har fastslagna principer om hantering av reserven. Under 2023 och 2024 räknar Region Sörmland med att använda sig av resultatutjämningsreserven.

INTÄKTER

Regionens huvudsakliga intäkter består av skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och generella statsbidrag. Dessa poster tillsammans utgör "skatteintäkter och statsbidrag" och är grunden för finansieringen inom regionen.

Utöver skatteintäkter och statsbidrag så finns det även intäkter som ingår i verksamhetens nettokostnader, bland annat riktade statsbidrag, patientavgifter och biljettintäkter. Dessa intäkter, och då framförallt riktade statsbidrag, har de senaste åren varit på betydande belopp varför även dessa redovisas i grova drag nedan. De riktade statsbidragen kan beslutas under löpande budgetår men summeringen nedan är de kända förutsättningarna just nu.

Skatteintäkter

För att finansiera regionens utgifter betalar sörmlänningarna skatt. Regionens utdebitering uppgår till 10,83 kronor per beskattningsbar hundralapp vilket är oförändrat sedan föregående år. I jämförelse med övriga regioner i Sverige så har Region Sörmland den lägsta skattesatsen i landet.

Budgeten för regionens skatteintäkter och den kommunalekonomiska utjämningen bygger på de planeringsförutsättningar som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) publicerade den 20 oktober 2022.

Kommunalekonomisk utjämning

Genom systemet med kommunalekonomisk utjämning utjämnas skillnader i skattekraft mellan regioner. Dessutom utjämnas de skillnader i kostnader som regionerna har till följd av skillnader i åldersstruktur, geografiska förhållanden och socioekonomiska faktorer. I mål och budget har en preliminär beräkning av inkomst- och kostnadsutjämningen för 2023–2025 inarbetats.

Regeringen har från och med 2020 reviderat kostnadsutjämningsystemet. För Region Sörmland innebar förslaget en försämring jämfört med tidigare modell med cirka 70 mnkr/år.

Generella statsbidrag

De generella statsbidrag som regionen erhåller är bidrag som kan användas till valfria ändamål och betraktas som en del av den totala finansieringen. Statsbidraget för läkemedelsförmånen är det som ingår i de generella statsbidragen under planperioden.

I tabellen nedan redovisas den totala intäktsutvecklingen för skatteintäkter, inkomst- och kostnadsutjämning samt generella statsbidrag.

INTÄKTSUTVECKLING, %	
Bokslut 2021	4,4
Budget 2022	2,6
Budget 2023	5,2
Plan 2024	4,4
Plan 2025	3,5

Riktade statsbidrag

De riktade statsbidrag som regionen erhåller är vikta för ett specifikt ändamål och regleras i överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner. I många fall finns en prestation kopplat till utbetalning av statsbidraget och om överenskommelsen inte uppfylls kan en återbetalning aktualiseras. De riktade statsbidragen har ökat över tid och blir en allt viktigare finansieringskälla för regionen.

Större riktade statsbidrag som är budgeterade under 2023 är:

- God och nära vård (133 mnkr)
- Nya kömiljarden (50 mnkr)
- Psykisk hälsa (43 mnkr)

- Förlösningssvård och kvinnors hälsa (40 mnkr)
- Fler vårdplatser (12 mnkr)
- Cancervård (10 mnkr)
- Standardiserade vårdförlopp (8 mnkr)
- Civilt försvar (7 mnkr)

Inga nationella inspel har kommit ännu på grund av att regeringsbildning pågår och därmed vet inte Region Sörmland vilka statsbidrag som är aktuella och med hur mycket. De budgeterade beloppen för statsbidragen är från en tidigare plan och är den bästa uppskattning som finns så länge. Statsbidrag kopplade till insatser som har att göra med coronapandemin: testning, smittspårning och vaccination är inte budgeterade.

De riktade statsbidragen är budgeterade med en intäkt för de år de gäller. Vissa statsbidrag genererar löpande kostnader och i dessa fall är kostnadsposter inlagda. Vissa statsbidrag är delvis utfördelade i verksamhetens budgetram.

De statsbidrag som aviserats är inlagda i budgeten för 2023. Flera av de riktade statsbidragen upphör under 2024.

Regionstyrelsen budgeterar de riktade statsbidragen och fattar löpande beslut under året.

Avgifter

De avgifter som regionen erhåller är främst patientavgifter och biljettintäkter för kollektivtrafik. De förändringar som aviserats för 2023 är att högst kostnadsskyddet höjs till 1 300 kr och slutenvårdsavgiften höjs till 120 kr i enlighet med Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) beräkning för höjt högst kostnadsskydd. Avgifterna inom kollektivtrafiken har prisjusterats enligt beslut av regionfullmäktige den 27 september 2022 RF § 89/22.

KOSTNADER

Löne- och prisutveckling

För inflationsuppräknings av verksamheternas ekonomiska ramar används indexet landstingsprisindex med kvalitetsjusterade löner inklusive läkemedel (LPIK) enligt Sveriges Kommuner och Regioners planeringsförutsättningar den 25 augusti 2022. Anledningen till att augustis planeringsförutsättningar använts är att verksamheterna börjar planera i ett tidigt skede för att hinna göra budget på alla nivåer i organisationen. I LPIK inklusive läkemedel påverkar varken förskjutning i yrkessammansättning eller ålderssammansättning lönepriset. Regionens budgeterade kostnad för verksamheten, inklusive bidrag till organisationer, har uppräknats med 5,9 % för 2023, 3,9 % för

2024 och 0,0 % för 2025. Uppräkningen ska täcka pris- och personalkostnadsökningar.

Utöver denna uppräknings har läkemedel räknats upp med ett index baserat på Socialstyrelsens senaste prognos. Detta innebär att läkemedelsbudgeten har räknats upp med 5,0 % 2023, 4,0 % 2024 samt 3,0 % 2025.

Stora upprevideringar har skett i den grundläggande prisen för åren framöver jämfört med tidigare budget. De ekonomiska effekterna från överenskommelsen av pensioner AKAP-KR är inkluderade. De ökade pensionskostnaderna förklaras både av det nya pensionsavtalet, men till större del av ökad inflation och andra förhållanden. År 2023 och 2024 beräknas innehålla stora prisökningar men osäkerheten för 2024 är fortfarande stor.

Pensioner

Pensionskostnaderna ökar kraftigt år 2023 främst av två skäl:

- Höjda avgifter/premier i det nya pensionsavtalet som gäller från 1 januari 2023
- Stor ökning i prisbasbeloppet 2023 och 2024

Moderniseringen av pensionsavtalet med höjda avgifter/premier innebär en stor kostnadsökning av den avgiftsbestämda pensionen. Det nya avtalet medför en viss dämpning av kostnaden för den förmånsbestämda pensionen.

Prisbasbeloppet har stor betydelse för pensionskostnaden, såväl för beräkningen av den förmånsbestämda pensionen som för pensionsutbetalningar. Prisbasbeloppet fastställs utifrån inflationstakten i juni året innan aktuellt år. Prisbasbeloppet för 2023 är fastställt vilket innebär en ökning med 8,7 %. För 2024 bedöms prisbasbeloppet öka med 6,4 %. Utifrån aktuell prognos kommer inflationen att gå ner mot 2 % på några års sikt och då kommer pensionskostnaderna att bli lägre.

Efter flera år med låg inflation kommer värdeuppräknings i pensionerna 2023 öka rejält, vilket leder till ökade pensionskostnader för den förmånsbestämda pensionen. Detta i kombination med de höjda premienivåerna i den avgiftsbestämda pensionen leder till kraftigt ökade pensionskostnader år 2023. Även höga löneökningar år 2021 ökar kostnaden för den förmånsbestämda pensionen 2023.

Kostnadsreducerande åtgärder

Organisationen måste kontinuerligt arbeta med effektiviseringar och verksamhetsutveckling. Utgångspunkten är att en viss del ska kunna återinvesteras i verksamheten.

För kommande år har förutsatts att ledning och stöd genomför effektiviseringar årligen. Ett anställningsstopp har införts för den centrala administrationen vilket förväntas bidra i det effektiviseringsarbete som pågår.

Hälso- och sjukvården förutsätts hålla sin budget bland annat genom att arbeta med strukturella åtgärder. Hälso- och sjukvården arbetar till exempel med det strategiska arbetet "vårdkartan" som förväntas leda fram till förändrade arbetssätt som i sin tur leder fram till en resurseffektivare verksamhet. För övriga verksamheter är betinget att under planperioden uppnå en ekonomi i balans samt att hantera befolkningsökningen för respektive år.

RESULTATBUDGET

Resultatbudgeten visar Region Sörmlands intäkter och kostnader och skillnaden mellan dessa utgör årets resultat. Då regionen planerar att använda resultatutjämningsreserven under planperioden så redovisas även balanskravsresultatet i resultatbudgeten.

Region Sörmland budgeterar ett negativt resultat på -400 mnkr för 2023, ett resultat på -370 mnkr för 2024 och 0 mnkr för 2025. Region Sörmland planerar att använda sin resultatutjämningsreserv (RUR) under 2023-2024 för att klara ett balanskravsresultat på 0.

Under planperioden finns behov av att använda resultatutjämningsreserven (RUR) främst på grund av den höga inflationseffekten på pensioner under 2023–2024. På sikt behöver Region Sörmland komma upp i en resultatnivå som gör det möjligt att betala av på de lån som tagits under en tid med höga fastighetsinvesteringar.

Resultatraderna i budgeten är preliminära och kan komma att ändras då nämnderna har gjort sina resultatbudgetar.

Balanskrav

Enligt balanskravsutredning i bokslut 2021 har regionen inget underskott att återställa.

Resultatbudget

MNKR	BOKSLUT 2021	REV BUDGET 2022	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Verksamhetens intäkter	4 082	3 200	3 000	2 700	2 700
Verksamhetens kostnader	-13 833	-13 567	-13 751	-13 920	-13 859
Avskrivningar	-363	-370	-430	-490	-530
Verksamhetens nettokostnader	-10 114	-10 737	-11 181	-11 710	-11 689
Skatteintäkter	7 032	7 205	7 615	7 966	8 303
Inkomst- och kostnadsutjämning	2 029	2 112	2 174	2 265	2 296
Generella statsbidrag	967	973	1 035	1 065	1 095
Summa skatteintäkter o statsbidrag	10 028	10 290	10 824	11 296	11 694
VERKSAMHETENS RESULTAT	-86	-447	-357	-414	5
Finansiella intäkter	1 115	306	332	348	364
Finansiella kostnader	-45	-20	-79	-126	-169
Finansiell kostnad pensionsskuld	-58	-97	-296	-178	-200
Finansnetto	1 012	189	-43	44	-5
ÅRETS RESULTAT	926	-258	-400	-370	0
Planerad användning av RUR		258	400	370	0
BALANSKRAVSRESULTAT		0	0	0	0

BALANSBUDGET

Balansbudgeten visar den ekonomiska ställningen vid verksamhetsårets slut uppdelat på tillgångar, skulder och eget kapital.

Balansbudget

MNKR	BOKSLUT 2021	REV BUDGET 2022	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	14	13	14	14	14
Materiella anläggningstillgångar	6 204	7 679	8 937	9 591	9 748
Finansiella anläggningstillgångar	158	158	158	158	158
Summa anläggningstillgångar	6 376	7 850	9 109	9 763	9 920
Bidrag till infrastruktur	228	214	214	214	214
Summa bidrag till infrastruktur	228	214	214	214	214
Omsättningstillgångar					
Förråd	61	50	65	65	65
Fordringar	1 162	650	850	900	950
Kortfristiga placeringar	6 919	6 611	7 491	7 739	8 003
Kassa och bank	84	25	100	100	100
Summa omsättningstillgångar	8 226	7 336	8 506	8 804	9 118
SUMMA TILLGÅNGAR	14 830	15 400	17 829	18 781	19 252
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	926	-258	-400	-370	0
Övrigt eget kapital	4 270	4 158	5 216	4 816	4 446
Summa eget kapital	5 196	3 900	4 816	4 446	4 446
Avsättningar					
Avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser	3 871	4 230	4 956	5 412	5 728
Andra avsättningar	0	0	0	0	0
Summa avsättningar	3 871	4 230	4 956	5 412	5 728
Skulder					
Långfristiga skulder	2 461	4 188	5 226	6 042	6 147
Kortfristiga skulder	3 302	3 082	2 831	2 881	2 931
Summa skulder	5 763	7 270	8 057	8 923	9 078
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	14 830	15 400	17 829	18 781	19 252
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna	3 579	3 426	3 499	3 369	3 243
Borgensåtaganden	1 326	1 504	2 025	2 025	2 025

DRIFTSBUDGET / BUDGETRAMAR

Budgetramen kan beskrivas som det nettoutrymme en viss nämnd får från fullmäktige för att bedriva verksamhet under en specifik period. Budgetramarna per nämnd specificeras i detta dokument. I nästa steg får nämnden jobba vidare med det tilldelade utrymmet.

Budgetramen anger hur stor del av skatteintäkterna som får användas av varje nämnd.

Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalskolan samt nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård får ingen budgetram från fullmäktige vilket beror på att de är intäktsfinansierade.

Flera nämnder avser att nyttja sitt egna kapital under 2023. Ändamålet för nyttjandet anges under respektive nämnd.

Budgetramar och användning av eget kapital per nämnd

MNKR	REV BUDGET 2022	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Budgetramar				
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet	-141	-151	-156	-156
Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalskolan	0	0	0	0
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård	0	0	0	0
Patientnämnden	-4	-4	-4	-4
Regionala utvecklingsnämnden	-191	-203	-211	-211
Regionstyrelsen	-10 373	-10 775	-11 333	-11 312
Revisionen	-5	-5	-6	-6
SUMMA BUDGETRAMAR	-10 714	-11 138	-11 710	-11 689
Användning av eget kapital				
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet	0	-3	0	0
Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalskolan	-3	-17	0	0
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård	-8	-9	0	0
Patientnämnden	-1	-2	0	0
Regionala utvecklingsnämnden	-11	-12	0	0
SUMMA ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-23	-43	0	0
TOTALA BUDGETRAMAR INKL ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-10 737	-11 181	-11 710	-11 689

Förändringar i nämndernas budgetramar och användning av eget kapital presenteras nedan.

Nämnden för kultur, utbildning och friluftsvksamhet

Förändringarna i budgetramen innehåller en generell uppräknig samt tillskott för överenskomsten gällande evenemanget Folk och kultur. Eget kapital får användas för att förändra Ökna-skolans nuvarande organisation och verksamhet.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Föregående års budget	-141,4	-150,5	-156,4
Generell uppräknig	-8,3	-5,9	0,0
Folk och kultur, RS § 116/22	-0,8		
Årets budgetram	-150,5	-156,4	-156,4
Användning av eget kapital i föregående års budget	0,0	-3,0	0,0
Användning eget kapital	-3,0	3,0	
Årets användning av eget kapital	-3,0	0,0	0,0
ÅRETS BUDGETRAM INKL ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-153,5	-156,4	-156,4

Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalskolan

Nämnden får använda eget kapital i alla sina verksamheter. För primärvården är ändamålet att hantera framflyttad vård och arbeta med tillgängligheten. För Regionsjukhuset Karsudden är ändamålet att täcka pensionskostnaderna. För Dammsdalskolan är ändamålet inköp kopplade till det nya elevboendet.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Användning av eget kapital i föregående års budget	-3,0	-16,5	0,0
Användning eget kapital primärvården	-6,0	6,0	
Användning eget kapital Regionsjukhuset Karsudden	-6,0	9,0	
Användning eget kapital Dammsdalskolan	-1,5	1,5	
ÅRETS ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-16,5	0,0	0,0

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård

Nämnden får använda eget kapital för att genomföra planerade insatser inom god och nära vård och psykisk hälsa.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Användning av eget kapital i föregående års budget	-7,7	-9,0	0,0
Användning eget kapital	-1,3	9,0	
ÅRETS ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-9,0	0,0	0,0

Patientnämnden

Förändringarna i budgetramen innehåller en generell uppräknig. Eget kapital får användas till att införskaffa ett nytt IT-system och avveckla det gamla.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Föregående års budget	-3,7	-4,0	-4,1
Generell uppräknig	-0,3	-0,1	0,0
Årets budgetram	-4,0	-4,1	-4,1
Användning av eget kapital i föregående års budget	-1,2	-2,5	0,0
Användning eget kapital	-1,3	2,5	
Årets användning av eget kapital	-2,5	0,0	0,0
ÅRETS BUDGETRAM INKL ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-6,5	-4,1	-4,1

Regionala utvecklingsnämnden

Förändringarna i budgetramen innehåller en generell uppräknig och en flytt av kommunikationsmedel från regionstyrelsen. Eget kapital får användas till utvecklingsinsatser under året. Det kan till exempel vara att säkerställa tillgängligheten i kollektivtrafiken, insatser för att begränsa klimatförändringar och bidra i energiomställningsarbetet.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Föregående års budget	-190,8	-203,2	-211,0
Generell uppräknig	-11,0	-7,8	0,0
Kommunikationsinsatser Sörmlandstrafiken, flytt från regionstyrelsen	-1,4		
Årets budgetram	-203,2	-211,0	-211,0
Användning av eget kapital i föregående års budget	-11,0	-12,0	0,0
Användning eget kapital	-1,0	12,0	
Årets användning av eget kapital	-12,0	0,0	0,0
ÅRETS BUDGETRAM INKL ANVÄNDNING AV EGET KAPITAL	-215,2	-211,0	-211,0

Revisionen

Förändringarna i budgetramen innehåller en generell uppräknig.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Föregående års budget	-5,2	-5,5	-5,8
Generell uppräknig	-0,3	-0,3	0,0
ÅRETS BUDGETRAM	-5,5	-5,8	-5,8

Regionstyrelsen

Förändringarna i regionstyrelsens budgetram innehåller en generell uppräknig och en särskild uppräknig av läkemedel. Regionstyrelsens beslut är inlagda i ramen. Regionstyrelsen specificerar satsningarna ytterligare i verksamhetsplanen. Budgetramen innehåller även en flytt av kommunikationsmedel till regionala utvecklingsnämnden.

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Föregående års budget	-10 372,9	-10 774,8	-11 332,7
Generell uppräknig	-491,9	-345,3	0,0
Generell uppräknig läkemedel	-69,1	-57,8	-45,1
Tillbyggnad av strålbunker, RS § 193/19	-2,0	-2,0	-4,0
Tarmcancerscreening, RS § 206/19	-2,3		
Grå starr, upphandling av operationer, RS § 170/20		11,0	
Strålbunker vid MSE, RS § 244/20	-0,3		
Arkivcentrum, RS § 40/21	-6,7		
Robotassisterad kirurgi, RS § 41/21	-1,7		
Återhämtning för medarbetare efter pandemin, RS § 182/21, §227/21	45,0		
Ambulansen i Strängnäs förhyring av moduler, RS § 237/21	-0,6		
Hornhinnebank abon, RS § 29/22	-0,3		
Trycksärsförebyggande madrasser, RS § 34/22	-0,3		
Dammsdal nytt elevboende hyres- kostnad, RS § 68/22	-1,6		
VC Oxelösund ombygg, RS § 91/22	-7,4	2,8	3,3
Akutradiologi upphävn, RS § 129/22	-4,9		
Stadsmissionshälsa, RS § 163/22	-1,0	1,0	
Vaccination enl barnhälsovårdspro- grammet, RF § 90/22	-6,0	6,0	
Förändring hälso- och sjukvård	-28,4	-167,8	58,2
Förändring ledning och stöd	176,2	-5,8	8,6
Kommunikationsinsatser Sörm- landstrafiken, flytt till regionala utvecklingsnämnden	1,4		
ÅRETS BUDGETRAM	-10 774,8	-11 332,7	-11 311,7

INVESTERINGSBUDGET

Investeringar påverkar Region Sörmlands ekonomi under en lång period framåt. Det gäller i synnerhet investeringar i fastigheter. Därför är det högst väsentligt att noggranna prioriteringar görs utifrån ett helhetsperspektiv där alla aspekter vid förändringar som innebär investeringar genomförs väl. Investeringsramarna utgör ett tak som

inte får överstigas eftersom följden annars blir att både kostnadsramar och planerad upplåning påverkas negativt. Det innebär att investeringsplanen måste följas och omprioriteringar göras kontinuerligt inom givna ramar om exempelvis planerade investeringsprojekt blir dyrare än beräknat eller nya behov uppstår som anses ha högre prioritet.

Investeringsbudget 2023 och plan 2024-2027

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025	PLAN 2026	PLAN 2027
Fastigheter					
Strategiska					
- Mälarsjukhuset	803	614	101		
- Nyköpings lasarett	28			34	
- Kullbergsga sjukhuset	23	9			
Robusthetsinvesteringar	76	26	23		
Fortlöpande inkl ägarinvesteringar	495	250	239	198	242
Investeringar i fastigheter	1 425	899	363	232	242
Hållbarhetsinvesteringar	35	40	51	7	
IT					
- Strategisk IT (Framtidens vård- och informationsstöd)	14				
- Löpande investeringar	22	22	24	25	25
Investeringar i IT	36	22	24	25	25
Utrustning					
- Hjälpmedel	33	32	31	31	31
- Strategiska investeringar i medicinteknik	8	46	112		
- Fortlöpande investeringar i medicinteknik	135	93	93	91	91
- Övriga fortlöpande investeringar	16	12	13	13	13
Investeringar i utrustning	192	183	249	135	135
INVESTERINGAR TOTALT	1 688	1 144	687	399	402

Fastigheter

Byggnadssektorn har upplevt en prisuppgång på grund av pandemin, kriget i Ukraina, skenande energipriser, med mera som slår mot pågående och kommande byggnationer. Råvarubrist av byggnadsmaterial där förändrade mönster i import/export av material har inneburit nedstängningar av tillverkande fabriker. Enligt SCB:s faktorprisindex ökade entreprenörernas kostnader för byggmaterial med totalt 24,2 % mellan april 2021 och april 2022. Kostnaderna för armeringsstål och järn steg med 107,2 % resp 62,6 % medan kostnaderna för trävaror ökade med 45,5 % under motsvarande tid.

Investeringsramarna för fastigheter har justerats med anledning av prisutvecklingen.

Strategisk fastighetsplan

Regionen har beslutat att genomföra omfattande strategiska fastighetsinvesteringar i fastighetsplanen. Investeringarna förväntas leda till långsiktiga effekter med förbättrad tillgänglighet, minskade vårdrelaterade infektioner, bättre arbetsmiljö, minskad hyrpersonal och minskad sjukfrånvaro och ett i alla avseenden mer hållbart fastighetsbestånd.

De fyra största projekten är:

- Pågående nytt akut- och operationshus på Mälarsjukhuset
- Pågående nytt akut- och operationshus på Nyköpings lasarett
- Klart med en större ombyggnation av Kullbergssjukhuset med bland annat ny entré
- Klart med en vårdbyggnad med bland annat ny huvudentré på Nyköpings lasarett. Byggnaden är också en länk mellan den äldre byggnaden, höghuset samt det nya akut- och operationshuset.

Innehållet i investeringsplanen har utöver tidigare beslutade ramökningar reviderats med indexering för kommande år motsvarande övriga ekonomiska förutsättningar.

Byggnationerna fortlöper i stort sett enligt plan och avtal har slutits med leverantören för de stora byggprojekten. Investeringsramarna följer kontrakterad leverantörs faktureringsplan.

Flera byggnationer är klara, fler närmar sig färdigställande och flera aktiviteter för att säkerställa en trygg driftsättning pågår. Projektet är uppdelat i tre delprojekt. De tre delprojekten är:

- Utbildning - Utbildning och förberedelse av medarbetare inom aktuell verksamhet genomförs.
- Fastighets- och verksamhetsservice - Säkerställa funktionalitet i lokaler och utrustning samt testning av arbetssätt och flöden.
- Flytt och driftsättning – Planera, förbereda och genomföra flytt, säkerställa att arbete och samarbete sker med pågående projekt och verksamheter som till exempel; MFT, FVIS, inredningsprojekt, verksamhetsprojekt, byggprojekt, IKT-projekt och säkerhetsenheten

Ett arbete ska inledas med att ta fram en uppdaterad inriktning för konstnärliga utsmyckningar i regionens fastigheter under planperioden.

Investeringar i robusthet

En kategori investeringar ingår i investeringsplanen som avser satsningar på att ge förutsättningar för god robusthet, miljö och effektiv infrastruktur på regionens sjukhus. Satsningar som ingår är utökad kraftförsörjning för att klara minst sju dygns självförsörjande drift av sjukhusen, wifi investeringar i 5G, laddstolpar för elbilar enligt hållbarhetsprogrammet samt rörpost.

Löpande fastighets- och övriga investeringar

Ramen för de fortlöpande hyresgäst Anpassningarna inklusive fastighetsägarinvesteringar och

energiinvesteringar har under 2022 varit 423 mnkr. För åren 2023–2027 bedöms en än mer varierad ram per år vara nödvändig för att klara anpassningar för verksamheter som flyttas i samband med de strategiska byggnationerna. För 2023 är behovet 495 mnkr för att stegvis plana ut vid nivån en bit över 200 mnkr årligen.

Hållbarhetsinvesteringar

Region Sörmland jobbar aktivt för att minska verksamheternas miljö- och klimatpåverkan. En förstärkning av miljö- och klimatinvesteringar sker så att sista steget i regionens egna energikonvertering kan tas. För att uppnå ett bättre utfall krävs det investeringar i både teknik och kunskap. Det kan till exempel handla om att vi investerar för en ökad mängd egenproducerad el och/eller för att minska vår klimatpåverkan.

IT

Programmet Framtidens vårdinformationsstöd (FVIS) står för anskaffning och utbyte av journal-system som regionen genomför i samverkan med åtta andra regioner. Tilldelningsbeslutet i upphandlingen har varit överprövat vilket har påverkat tidplanen. Avtal med leverantören tecknades i juni 2019. Driftstart beräknas nu kunna ske tidigast under oktober 2024 vilket innebär att investeringsbudgeten är framflyttad. 30 % av investeringen har tagits 2019 och resterande 70% ska betalas vid godkänt acceptanstest och leveransdag under 2024. Möjligen kommer det investeringsanslag som finns budgeterat under 2022 (19 mnkr) att behöva återinföras längre fram då det inte beräknas bli något utfall alls där i år. Investeringsbudgeten är minskad jämfört med ursprunglig budget vilket beror på att det inte var klart hur avtalet skulle utformas när budgeten fastställdes för 2019–2021. Däremot kommer det att kosta mer på driftbudgeten under implementeringsperioden. De ökade driftkostnaderna beror huvudsakligen på ökade projektkostnader, personalkostnader, utbildningskostnader samt leverantörskostnader för det nya och överföring av information från befintliga system till FVIS. Avtalet tecknades på tio år och den totala driftkostnaden beräknas inte bli högre för motsvarande funktionalitet. Flera gamla mindre system kommer också att fasas ut under implementeringen och ersättas helt av framtidens vårdinformationsstöd (FVIS). Region Sörmland IT (RSIT) ansvarar för att driva och underhålla regionens IT-plattform vilket kräver investeringar kring ett tjugotal miljoner årligen.

Utrustning

Medicinteknisk utrustning

Tillkommande utrustning budgeteras inom särskild strategisk investeringsram och avser främst operations- och röntgenutrustning som behöver förstärkas och bytas ut i samband med att sjukhusbyggena framskrider och att verksamheterna

flyttar till de nya lokalerna, fördelat över åren 2022–2025. Från 2022 höjdes investeringsramen med 30 mnkr för anpassning till rådande prisutveckling. Inför 2023 har upphandlingsplanerna och därmed investeringsramen för de strategiska medicintekniska investeringarna förskjutits något i tid mellan åren, utan justeringar av total ram.

Investeringar per nämnd

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025	PLAN 2026	PLAN 2027
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsvksamhet					
- Utrustning	9	5	6	6	6
- Löpande fastighetsinvesteringar	6	5	6	10	4
- Fastigheter robusthet	2				
Totalt	17	10	12	16	10
Nämnden för primärvård, rättspsykiatri och Dammsdalskolan					
- Medicinteknisk utrustning	1	1	1	1	1
- Fastigheter	5	3	3		
- Övrig utrustning	1	1	1	1	1
Totalt	7	5	5	2	2
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård					
- Hjälpmedel regionen	19	18	17	17	16
- Hjälpmedel kommunala	14	14	14	14	15
- Utrustning	1	1	1	1	1
Totalt	34	33	32	32	32
Regionala utvecklingsnämnden					
- Utrustning	1	1	1	1	1
Totalt	1	1	1	1	1
Regionstyrelsen					
- Strategisk IT	14				
- IT löpande	22	22	24	25	25
-Fastigheter strategiska	854	623	101	34	
- Fastigheter robusthet	74	26	23		
- Fastigheter ägarinvesteringar	60	36	43	60	45
- Fastigheter hälso- och sjukvård	356	174	187	62	170
- Fastigheter primärvård	32	21		66	23
- Fastigheter Dammsdalskolan	32	11			
- Hållbarhetsinvesteringar	35	40	51	7	
- Strategisk medicinteknisk utrustning	8	46	112		
- Medicinteknisk utrustning	134	92	92	90	90
- Övrig utrustning	4	4	4	4	4
Totalt	1 629	1 095	637	348	357
TOTALT REGIONEN	1 688	1 144	687	399	402

FINANSSTRATEGI

I nuvarande finanspolicy anges för kapitalförvaltningen att "inriktningen är att normalt avsätta medel motsvarande pensionsskuldens förändring oavsett eventuellt investerings/finansieringsbehov och med strategin att särskilja kapitalförvaltning från skuldförvaltning". Med den så kallade blandmodellen som gäller för kommuner och regioner kostnadsförs pensioner intjänade före år 1998 det år de betalas ut – en kassaprinzip. Pensioner intjänade efter år 1998 där regionen har ett åtagande, kostnadsförs vid intjänandet och redovisas som en skuld i balansräkningen.

Den globala inflationsuppgången som inleddes redan 2021 har satt kraftiga spår på såväl räntesom aktiemarknader under 2022 när centralbanker på bred front har bytt fot och höjt räntorna i en takt som ingen kunde föreställa sig för ett år sedan. De stigande räntorna har slagit hårt mot den, vid årets ingång, högt värderade börsen. Inte sedan början av 90-talet har en kraftig börsnedgång kombinerats med stigande räntor, vilket innebär att den dämpning av värdefallet som räntebärande tillgångar normalt har i en nedgång inte har givit de positiva portföljegenskaper som vi är vana vid.

Region Sörmlands pensionsmedelsportfölj har haft en negativ utveckling under 2022, men nedgången har mildrats av att den svenska kronan har gått svagt på valutamarknaden vilket har dämpat fallet för de globala aktierna och höjt värdet på vissa alternativa tillgångar. Portföljen är långsiktig och betydligt viktigare än de kortsiktiga fluktuationerna är om portföljen på lång sikt matchar de höga, och

stigande, pensionsskulderna. Beräkningar visar att den förväntade långsiktiga avkastningen på portföljen har stigit och att detta kompenserar för att portföljens värde har sjunkit. Stigande avkastningsförväntningar är en följd av att priset på risk har stigit, med andra ord är det andra sidan av myntet på de fallande tillgångsvärdena.

Med tanke på att portföljen, med rimliga avkastningsförväntningar, lever upp till kravet om att säkra pensionsskulden på sikt finns fortsatt utrymme att göra mindre uttag ur portföljen. Med en takt om 100 miljoner kronor per år visar scenarioanalysen att portföljvärdet ändå överstiger pensionsskuldens storlek på tio års sikt. En osäkerhetsfaktor är det nya pensionsavtalet. Beräkningarna utgår från att ingen frivilligt går från det förmånsbaserade (KAP-KL) till det avgiftsbaserade (AKAP-KR). Skulle en inte obetydlig andel av de som har möjligheten att välja gå över till AKAP-KR kommer pensionsskulden att växa betydligt långsammare och större uttag kan då bli möjliga.

Förslaget om uttag är väl i linje med det fullmaktigebeslut från 2014 (LS-LED14-001-6) som fastställer finansstrategin; "Om marknadsvärdet av kapitalförvaltningen överstiger 110% av värdet av pensionsskulden, kan den överstigande delen förfogas av landstingsstyrelsen att användas för egenfinansiering av investeringar...". I samma beslut sattes 135 mnkr av till kapitalförvaltningen, öronmärkta att användas för investeringar. Dessa 135 mnkr förvaltades inom ramen för kapitalförvaltningen och började plockas ut under 2022.

LIKVIDITET OCH UPPLÅNING

Regionens långfristiga lån, och kortfristig del av de långfristiga skulderna, prognostiseras per slutet av 2022 uppgå till 4 120 mnkr. Regionen har dessutom en avtalad checkkredit på maximalt 1 000 mnkr. Region Sörmland prognostiserar ett positivt operativt kassaflöde, men de omfattande investeringarna som planeras under de närmaste två åren medför ett fortsatt långfristigt upplåningsbehov enligt tabell nedan. Behovet av nyupplåning beräknas under åren 2023–2025 uppgå till totalt 2 027 mnkr. Noteras bör att prognosen för den långfristiga upplåningen i slutet av planperioden vida överstiger prognoser för skuldutvecklingen från tidigare år. Det är en effekt av fortsatt höga investeringsnivåer och ett svagt operativt kassaflöde.

Förutom nyupplåningen behöver hänsyn tas till de förfallande lån som behöver refinansieras för att räkna fram upplåningsbehovet per år. Som framgår av tabellen uppgår dessa till totalt 2 000 mnkr för perioden. Regionstyrelsen får i uppdrag att uppta långfristiga lån för att klara investeringsutgifter och refinansieringar under planperioden inom takbeloppet för den långfristiga upplåning respektive år. För 2023 är det takbeloppet 1 800 mnkr. Räntekostnaderna för upplåningen kommer att stiga markant de närmaste åren till följd av nyupplåning och kraftigt stigande räntor. Prognosen för räntekostnaderna är 31 mnkr för innevarande år. Den beräknas, givet marknadens prissättning av ränteutvecklingen och det prognostiserade upplåningsbehovet, att stiga till 79 mnkr 2023, 126 mnkr 2024 och 169 mnkr 2025.

Lånebehov

MNKR	BUDGET 2023	PLAN 2024	PLAN 2025
Resultat (exkl kapitalförvaltning)	-732	-718	-364
Avskrivningar	430	490	530
Pensionsavsättningar	784	456	316
Operativt kassaflöde	482	228	482
Investeringar	-1 688	-1 144	-687
Förändring kortfristig balans*	0	0	0
Överföringar kapitalförvaltning	100	100	100
Totalt kassaflöde	-1 106	-816	-105
Behov av nyupplåning	1 106	816	105
Långfristiga lån**	5 226	6 042	6 147
Refinansiering av förfallande lån	600	800	600
Lånebehov	1 706	1 616	705
Takbelopp för årets lång- fristiga upplåning	1 800		

* Kortfristig balans definieras som kortfristiga fordringar - kortfristiga skulder. Under budgetår och planår antas denna vara konstant och påverkar därför inte likviditeten.

** Långfristiga lån 2022 var 4 120 mnkr.

Förutsättningar måluppfyllelse

Medborgarperspektivet

REGION SÖRMLAND HAR EN GOD JÄMLIK FOLKHÄLSA I SYFTE ATT BLI SVERIGES FRISKASTE LÄN

Region Sörmland har som mål att vara Sveriges friskaste län. En god hälsa är en förutsättning för utveckling, både för individen och för samhället. Hälsa och välbefinnande är ett av de 17 globala målen i Agenda 2030. Hälsoläget i befolkningen har tydliga kopplingar till utbildningsbakgrund, boendemiljö, arbete och ålderssammansättning. Befolkningens hälsa påverkar utbudet av tillgänglig arbetskraft samtidigt som tillgången på arbete är en av hälsans bestämmandefaktorer. Samarbetet med kommuner, stat och civilsamhälle behöver utvecklas och stärkas, för att länet på sikt ska få en förbättrad folkhälsa och mer jämlik hälsa.

Regionens folkhälsoarbete utgår från det nationella folkhälsomålet "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation". Utgångspunkten är att regionen, genom sina olika verksamhetsområden, ska medverka till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa för alla medborgare i länet.

Idag är hälsan ojämnt fördelad i befolkningen. I Region Sörmlands hållbarhetsprogramms övergripande mål "Verksamhet präglad av jämlikhet och jämställdhet" beskrivs att all verksamhet i Region Sörmland ska bedrivas utifrån en medvetenhet om vilka sårbara grupper det finns i relation till de olika uppdragen. Fokus bör vara på socioekonomiska skillnader samt skillnader mellan kön.

Den självupplevda hälsan mäts i flera undersökningar. Totalt uppger ungefär sju av tio vuxna sörmlänningar att de mår bra, en något lägre andel än i riket. Andelen som mår bra skiljer sig mellan olika grupper i befolkningen. Det är till exempel stora skillnader mellan kvinnor och män, åldersgrupper och grupper med olika utbildningsnivå.

Sedan början på 2000-talet har andelen vuxna som mår bra legat kring 70 %. Bland ungdomar har det skett en kraftig minskning sedan 2011. Störst är minskningen bland tjejer, från att åtta av tio elever uppgav att de mårde bra 2011 till att sex av tio elever uppgav att de mårde bra 2020.

När det gäller utbildningsnivå så är det till exempel stor skillnad mellan kvinnor med förgymnasial utbildning och kvinnor med eftergymnasial utbildning, 63 % av kvinnor med förgymnasial utbildning uppger att de mår bra jämfört med 76 % av kvinnor med eftergymnasial utbildning.

När det gäller utbildningsnivå så är det till exempel stor skillnad mellan kvinnor med förgymnasial utbildning och kvinnor med eftergymnasial utbildning, 63 % av kvinnor med förgymnasial utbildning uppger att de mår bra jämfört med 76 % av kvinnor med eftergymnasial utbildning.

Andel, i Sörmland, som uppger att de mår bra

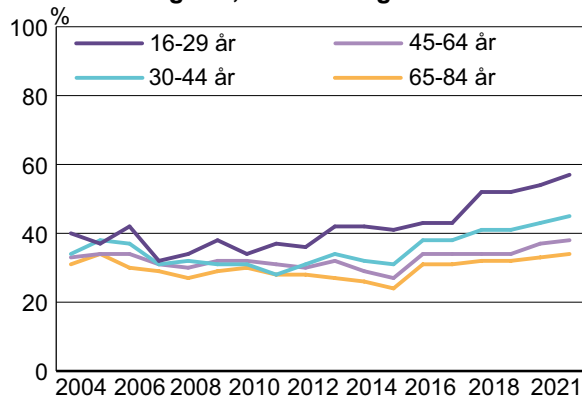
	KVINNOR/ TJEJER	MÄN/ KILLAR	TOTALT
ÅLDER			
Årskurs 7 *	64 %	82 %	73 %
Årskurs 9 *	57 %	79 %	68 %
Årskurs 2 gymnasiet *	60 %	77 %	69 %
18-84 år **	69 %	74 %	69 %
UTBILDNING**			
Förgymnasial utbildning	63 %	69 %	66 %
Gymnasial utbildning	67 %	74 %	70 %
Eftergymnasial utbildning	76 %	79 %	77 %

* Källa: Liv & Hälsa ung 2020

** Källa: Hälsa på lika villkor? 2021

Den psykiska ohälsan med besvär som oro, ångest, nedstämdhet och sömnsvårigheter har, enligt Folkhälsomyndigheten, ökat sedan 2000-talets början. Ökningen sker både bland barn, unga, vuxna och äldre. Bland vuxna i Sörmland, liksom i riket, uppger hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen att de besväras av ångslan, oro eller ångest. Andelen som besväras av ångslan, oro eller ångest har ökat de senaste åren. Störst är ökningen i åldersgruppen 16–29 år.

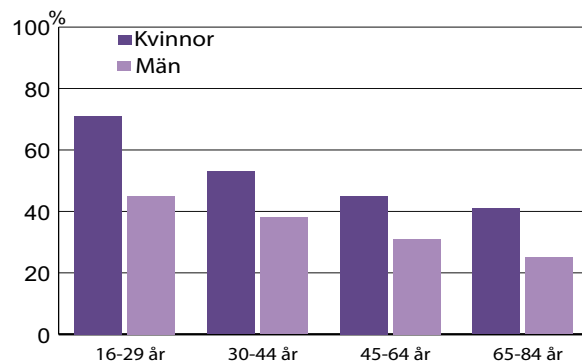
Andel med ångslan, oro eller ångest

Källa: Hälsa på lika villkor?

Vanligast förekommande med ångslan, oro eller ångest är det bland yngre kvinnor 16-29 år, där sju av tio uppger att de besväras av detta. En fjärdedel av männen i åldersgruppen 65-84 år uppger att de besväras av ångslan, oro eller ångest.

Andel med ångslan, oro eller ångest 2021

Källa: Hälsa på lika villkor

REGION SÖRMLAND HAR ETT FÖREBYGGANDE OCH HÄLSOFRÄMJANDE ARBETSSÄTT

Region Sörmland ska utveckla och stärka de hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatserna. De ska karaktäriseras av hög tillgänglighet och låga trösklar och det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska baseras på evidens.

Att det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet ska stärkas och utvecklas förtydligas i ett av hållbarhetsprogrammets övergripande mål "Arbete och förhållningssätt för en god hälsa och miljö". Arbetet ska bedrivas med insikten om att människor har olika förutsättningar utifrån bland annat social situation, motivation och förkunskaper.

Region Sörmland erbjuder idag befolkningen många hälsofrämjande insatser. Barn i åldern noll till sex år och deras föräldrar besöker barnavårdscentralen vid ett flertal tillfällen. Länets kvinnor bjuds in till cellprovtagning och mammografi med regelbundna intervall. Män erbjuds aortascreening vid 65 års ålder. Länets alla 40-, 50- och 60-åringar erbjuds att delta i Sörmlands hälsoprogram. Införandet av screening för colon- och ändtarmscancer har påbörjats och 2024 när systemet är fullt utbyggt inkluderas samtliga medborgare mellan 60 och 74 år. Flera av screeningprogrammen har periodvis pausats under coronapandemin men under 2023 planeras de att erbjudas som vanligt.

I det förebyggande och hälsofrämjande arbetet är samarbete med andra aktörer centralt och att stärka detta är en viktig uppgift för Region Sörmlands verksamheter.

Tobak

Tobaksrökning ökar risken för många sjukdomar, bland annat flera cancersjukdomar, hjärt-kärlsjukdom och diabetes. Även passiv rökning påverkar hälsan negativt. Andelen som röker dagligen har minskat under en lång period. År 1990 rökte nästan 30 % av den vuxna befolkningen i Sörmland. Enligt Folkhälsomyndighetens senaste undersökning är andelen dagligrökare i den vuxna befolkningen 9 % i länet. Även bland ungdomar har andelen dagligrökare minskat sedan början på 2000-talet. Bland elever i årskurs 9 rökte 8 % dagligen år 2004, år 2020 hade andelen sjunkit till 5 %.

Andel, i Sörmland, som uppger att de röker dagligen

	TOTALT
ÅLDER	
Årskurs 7 *	2 %
Årskurs 9 *	5 %
Årskurs 2 gymnasiet *	6 %
18-84 år **	9 %
UTBILDNING**	
Förgymnasial utbildning	12 %
Gymnasial utbildning	10 %
Eftergymnasial utbildning	5 %
FÖDELSELAND**	
Född i Sverige	8 %
Född utanför Sverige	12 %

* Källa: Liv & Hälsa ung 2020

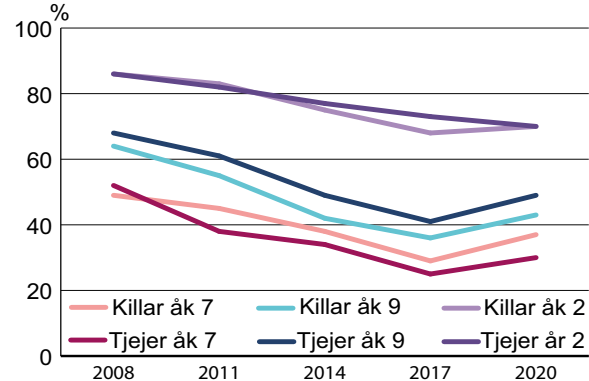
** Källa: Hälsa på lika villkor? 2021

Även om dagligrökningen har minskat generellt så finns det grupper där andelen dagligrökare fortfarande är hög. Exempelvis är andelen rökare 12 % bland personer med förgymnasial utbildning, jämfört med 5 % i gruppen med eftergymnasial och i gruppen födda utanför Sverige är andelen dagligrökare 12 % jämfört med 8 % i gruppen födda i Sverige. I Sörmland är det också en hög andel barn som utsätts för tobaksrök i hemmet.

Alkohol

Alkoholkonsumtion är också en riskfaktor för ohälsa och sjukdom. Alkoholkonsumtionen har en tydlig koppling till kön och ålder, yngre dricker mer än äldre och män dricker mer än kvinnor. Andelen med riskabla alkoholvanor i länet, 18-84 år, var 15 % år 2021. Det är en minskning sedan 2004, då andelen med riskabla alkoholvanor var 18 %. Högst andel riskkonsumenter finns bland män i åldern 18-29 år, 24 % och lägst andel i gruppen kvinnor 65-84 år, 10 %.

Bland sörmländska elever på högstadiet och gymnasiet minskade andelen som druckit alkohol från 2008 till 2017, till 2020 har andelen åter ökat något.

Andel elever i Sörmland som druckit alkohol*, 2008-2020

Källa: Liv & hälsa ung

*Årskurs 7 druckit alkohol någon gång, årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet druckit alkohol senaste tolv månaderna

Fysisk aktivitet och goda matvanor

Fysisk aktivitet och goda matvanor har för de allra flesta positiva effekter på hälsan. En aktiv och hälsosam livsstil kan minska risken för sjukdomar, till exempel hjärt-kärlsjukdom och diabetes typ 2. Forskning har också visat att långvarigt stillasittande, oavsett fysisk aktivitet, ökar risken för flera sjukdomar. Den nationella rekommendationen för fysisk aktivitet för vuxna är minst 30 minuter per dag, eller 150 minuter i veckan. Två tredjedelar av den vuxna befolkningen i Sörmland når den nivån. Bland elever i årskurs 7 är det drygt en tredjedel som sitter stilla fyra timmar eller mer efter en skoldag. I årskurs 9 och 2 på gymnasiet är det ungefär fyra av tio elever som sitter stilla så mycket.

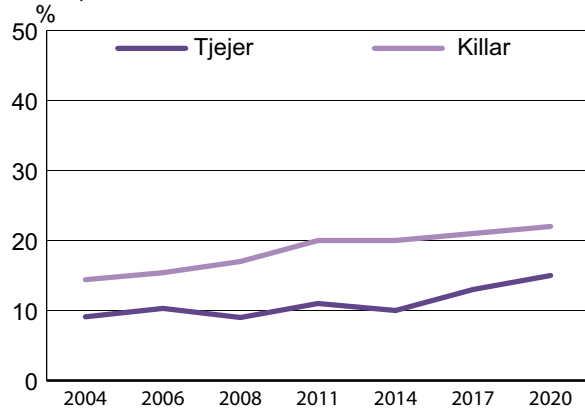
Den nationella rekommendationen för goda matvanor är att äta frukt eller grönt minst fem gånger per dag. Det är mindre än 10 % av den sörmländska befolkningen som når rekommendationen. Det är en högre andel kvinnor än män som äter frukt och grönt regelbundet men det är inga stora skillnader mellan olika åldersgrupper. Lite mer än hälften av sörmländska elever på högstadiet och gymnasiet äter frukt och grönt så gott som dagligen eller oftare. Det är en något högre andel bland tjejer än bland killar.

Övervikt

Övervikt och fetma, som i många fall är ett symptom på låg fysisk aktivitet och/eller osunda matvanor, är ett växande folkhälsoproblem i många länder. Mer än hälften av den vuxna befolkningen i Sörmland har övervikt eller fetma. Andelen med övervikt är högre bland män än bland kvinnor medan fetma är lika vanligt både bland kvinnor och män. Var femte vuxen i länet har fetma, vilket är en fördubbling sedan år 2000.

Även bland ungdomar ökar andelen med övervikt och fetma. År 2004 var andelen med övervikt/fetma 10 % bland tjejer och 14 % bland killar. År 2020 var motsvarande andelar 15 % respektive 22 %.

Andel elever* i Sörmland med övervikt och fetma, 2004-2020

Källa: Liv & hälsa ung

*Årskurs 7, årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet

REGION SÖRMLAND HAR NÖJDA KUNDER, PATIENTER, BRUKARE, RESENÄRER, BESÖKARE, DELTAGARE OCH ELEVER

För att säkerställa att regionens alla verksamheter lever upp till medborgarnas förväntningar görs ett antal mätningar och undersökningar varje år för att se hur Region Sörmland och dess tjänster uppfattas av medborgarna. Mätningar görs till exempel inom hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och kulturverksamheten. Undersökningarna är viktiga inspel till vidareutveckling av regionens verksamheter.

Även synpunkter och klagomål på regionens verksamheter sammanställs och analyseras. Varje synpunkt eller klagomål innehåller viktig information som utgör underlag för verksamheternas utveckling att bli mer anpassade efter medborgarnas behov och förutsättningar.

REGION SÖRMLAND ÄR EN LIVSKRAFTIG OCH LEVANDE REGION

Det regionala utvecklingsuppdraget kommer från riksdag och regering och finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete och i en lag om regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget innebär bland annat att regionerna ska arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet och

samordna insatser för att genomföra denna strategi. Utvecklingsinsatser och investeringar som ska stärka konkurrenskraften; och leda till förbättrad hälsa och ökat välbefinnande för regionens invånare beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin (RUS), Sörmlandsstrategin.

Från denna strategi, RUS, utgår regionens arbete för en livskraftig och levande region. Målet i Sörmlandsstrategin är att Sörmland ska vara ett socialt hållbart samhälle med goda och jämlika livsvillkor, där människor lever ett gott liv med god hälsa. Hållbarheten är en förutsättning för utveckling, trygghet och välbefinnande – ett livskraftigt Sörmland.

Under hösten 2022 har Regionfullmäktige beslutat om fem prioriteringar för att arbeta mot detta mål:

- Jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga
- Kompetensförsörjning för livslångt lärande
- Goda boende- och livsmiljöer som ger jämlika möjligheter till arbete, välbefinnande och välfärd
- En hållbar fysisk och digital tillgänglighet och mobilitet
- Ett växande och dynamiskt näringsliv som bidrar till hållbar omställning

Den översyn som gjorts under 2022 har också syftat till att förtydliga kopplingen mot Agenda 2030 som ramverk för att lösa komplexa samhällsutmaningar och till att tolka den nationella strategin för hållbar regional utveckling 2021–2030 utifrån vår regionala kontext.

Den 1 augusti i år trädde en uppdatering av Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete i kraft som innebär att regionerna nu har ett utpekat uppdrag att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. Mål och prioriteringar ingår i den regionala utvecklingsstrategin.

Regionen arbetar framåt med genomförande av den regionala utvecklingsstrategin. Metoden som används för genomförande och för att skapa kraft i arbetet är att samskapa genomförandet av strategin med de aktörer/intressenter som verkar för regional utveckling och som ska genomföra insatser. Utmaningarna är fortsatt stora i Sörmland, men den goda samverkan som har utvecklats mellan länets aktörer är en god grundförutsättning för framgång på flera områden.

De komplexa samhällsutmaningar som behöver mötas för att bidra till en hållbar utveckling i vårt län möts bäst genom ett tvärsankteriet synsätt där vi ser målkonflikter och synergier mellan olika

insatser för att leverera nya svar på gamla frågor. Inom arbetet med RUS används därför Sörmlands modell för hållbar regional utveckling, vilken beskriver samspelet mellan olika faktorer som har betydelse för regional utveckling. Det handlar främst om de av varandra beroende sambanden mellan boende, hälsa, utbildning, arbetsmarknad och näringsliv. Befolkningen och den demografiska utvecklingen är den centrala utgångspunkten för att försöka beskriva denna helhet.

Det här synsättet tydliggör den mängd faktorer som har betydelse för utvecklingen. Det innebär också att det regionala utvecklingsarbetet måste vara flexibelt och anpassningsbart för att kunna möta de förändringar som sker i vår när- och omvärld och som får konsekvenser för Sörmlands utveckling. För ökad effektivitet i genomförandet kommer uppföljningen av arbetet förstärkas under de kommande åren. Dessutom intensifieras arbetet med en tydligare struktur och kultur för analys och lärande.

Region Sörmland kommer under 2023 avsluta projektet Vägar till hållbar regional utveckling som har möjliggjorts via utlysning från Tillväxtverket. Under den avslutande perioden för uppdraget kommer verktyg för hållbarhetssäkring att introduceras och kompetenshöjande insatser kring hållbarhet att genomföras.

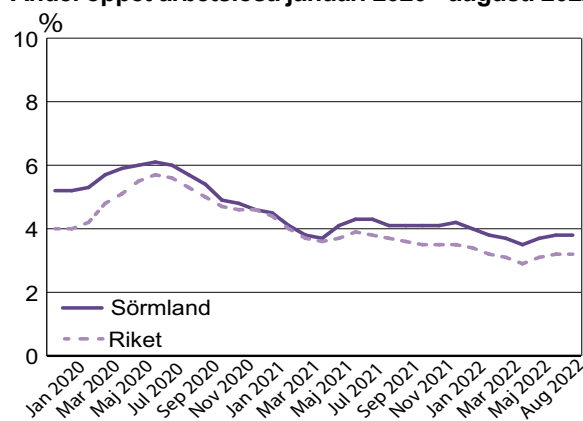
I det nationella uppdraget om regionalt tillväxtansvar ingår också att utföra uppgifter inom ramen för EUs strukturfondsprogram och att besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas. Strukturfonderna består av Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska regionalfonden (ERUF), som syftar till att skapa hållbar tillväxt och minska de ekonomiska och sociala skillnaderna i Europa. Genomförandet av ERUF-programmet i Östra Mellansverige (ÖMS) 2021–27 har som mål att utveckla ÖMS-regionens förmåga att möta aktuella och kommande samhällsutmaningar. Genom programmet vill man stärka regionernas innovations- och utvecklingsfrämjande kapacitet, stärka företagandet och främja regionernas omställning till en koldioxidsnål ekonomi. Programgenomförandet ska bedrivas på ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt samt bidra till

Agenda 2030-målen. Även inom ESF är en ny programperiod påbörjad och programmet delas in i fem programområden, varav ESF+ i Östra Mellansverige kommer att arbeta inom programområdena A, C och E. Detta handlar alltså om att öka möjligheterna till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla, minska risken för ekonomisk utsatthet och om social innovation. Regionerna i Östra Mellansverige har tagit fram en gemensam handlingsplan för genomförandet.

I det nationella uppdraget ingår också att upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur och år 2022 fastställdes en ny Länstransportplan för Sörmland för åren 2022–2033. Den inriktas mot att fortsätta utveckla tillgängligheten i länet genom åtgärder som stödjer attraktiva livsmiljöer, bostadsbyggande kollektivtrafik och bytespunktsutveckling samt regionala samband för person- och godstrafik.

Arbetsmarknad är en viktig del i den regionala utvecklingen. Arbetslösheten i Sörmland är fortfarande hög jämfört med övriga regioner i landet. Under 2020 var arbetsmarknaden starkt påverkad av coronapandemin och den öppna arbetslösheten ökade. Som högst var andelen öppet arbetslösa i Sörmland över 6 %. Sedan slutet på 2020 har den öppna arbetslösheten minskat och är nu lägre än före coronapandemin (3,8 % i Sörmland, augusti 2022).

Andel öppet arbetslösa januari 2020 - augusti 2022

Källa: Arbetsförmedlingen

Verksamhetsperspektivet

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

REGION SÖRMLAND HAR EN GOD, SÄKER, TILLGÄNGLIG, KVALITATIV OCH EFFEKTIV VÅRD

Begreppet god vård används bland annat i Hälso- och sjukvårdslagen, där det står att:

”Hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska

- vara av god kvalitet med en god hygienisk standard,
- tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet,
- bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
- främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen, och
- vara lätt tillgänglig.”

God och nära vård kan beskrivas som ett övergripande mål för den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Omställningen till en god och nära vård syftar till att patienter och anhöriga ska känna sig delaktiga i hälso- och sjukvården och att vården ska vara lättillgänglig och ges med god kontinuitet. För att lyckas med detta behöver hälso- och sjukvården i högre grad organiseras och bedrivas med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar.

Hälso- och sjukvården i Region Sörmland strävar hela tiden efter att säkra och utveckla vårdens kvalitet. Vård och behandlingar ska vara kunskapsbaserade och ändamålsenliga och verksamheterna ska arbeta i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vården ska vara utformad för att möta patientens individuella behov på bästa sätt. Målet för hälso- och sjukvården är god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Vårdskador och vårdrelaterade infektioner ska minimeras genom ett aktivt förebyggande arbete.

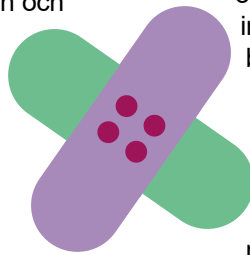
Region Sörmland ska erbjuda en patientsäker vård av god kvalitet och med korta väntetider. Den som har störst behov av sjukvård ska få tillgång till denna utan onödigt väntan eller organisatoriska begränsningar. Då det totala vårdbehovet ökar, bland annat på grund av en ökande andel äldre i befolkningen, är det viktigt att ständigt arbeta för

att strukturera länets hälso- och sjukvård för att på bästa sätt möta länsinvånarnas behov och krav på bättre kvalitet. Vården ska ges där den ger bästa möjliga resultat för patienten, med lämplig hänsyn till tillgänglighet, kompetensförsörjning och effektivitet i resursanvändningen. Att fördela vårdinsatser optimalt kallas ofta nivåstrukturering. Flera studier visar att det kan göras vinster vid ett strukturerat effektiviserings- och kvalitetsarbete inom sjukvården. Slutsatserna visar på höjd vårdkvalitet, större personalnödighet samt sänkta kostnader.

Kunskapsstyrning är svensk vårds gemensamma system för att kunna leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Systemet handlar om att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården. Målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. Varje år erbjuder Region Sörmland handledning och ekonomiskt stöd till kliniska forskningsprojekt. På detta sätt kan medarbetare delta i forskning och regionen medverkar till framtagande och spridning av ny kunskap.

Målsättningen inom den rättspsykiatriska vården i Region Sörmland är att genom ständiga förbättringsarbeten leva upp till kraven på god vård. Inom rättspsykiatri är patienterna dömda till vård och vårdas därmed under tvång. Det är viktigt att vården präglas av delaktighet, jämlikhet, respekt och transparens samt att vården är evidensbaserad och rättssäker. Det är långa vårdtider inom den rättspsykiatriska vården vilket ställer extra höga krav på tydliga vårdprocesser för att ge en säker och effektiv vård.

Tand- och munhälsan är generellt god i Sverige, både hos barn och vuxna. Den har förbättrats för de flesta grupper sedan början av 2000-talet men är ojämlik och skiljer sig både mellan regioner och grupper. Dålig munhälsa har ofta samband med låg inkomst, kort utbildning, dålig allmän hälsa och olika funktionsnedsättningar. För att bevara den goda tandhälsan är det viktigt att fortsätta ge hälsoinformation och arbeta förebyggande. Grupper med sämre tandhälsa, eller med risk för sämre tandhälsa, ska vara i fokus för detta arbete. Målsättningen är att alla sörmlänningar

ska ha möjlighet till regelbunden revisionstandvård baserat på risken för framtida sjukdom och problem. Medborgarna ska också få akuta behov avhjälpna inom rimlig tid. Så långt det är möjligt ska tandvården ges inom allmäntandvården och endast behandling som inte kan tillgodoses där ska ges inom specialisttandvården. Tandvården och den övriga hälso- och sjukvården behöver samverka systematiskt, till exempel kring barn, personer med kroniska sjukdomar, äldre och personer som behöver särskilt stöd. En väl fungerande samverkan bidrar till att förebyggande insatser når rätt målgrupp och till att patienternas vård och behandling blir säkrare och effektivare.

REGION SÖRMLAND HAR EN PERSONCENTRERAD VÅRD

Personcentrerad vård ska vara den sörmländska vårdens kärna. Personcentrerad vård innebär att se den enskilda personen, involvera och anpassa efter individens behov, resurser och förutsättningar. Patienten ska vara delaktig i alla beslut gällande sin egen vård och aktivt delta i planering och genomförande av den egna vården i samarbete med vårdpersonal och vid behov med närstående. Det är viktigt att patienten är i centrum och så långt det är möjligt inkluderas i alla vårdbeslut och processer. Det har visat sig leda till bättre egenvård och bättre samarbete mellan vårdare. Det är patientens samlade behov – medicinskt, socialt, individuellt – som ska vara vägledande för hälso- och sjukvårdens utformning. Patientens ställning ska stärkas och sjukvården ska bli bättre på att tillvarata patientens och närståendes engagemang. Den samlade kunskapen visar att ett personcentrerat arbetssätt och en delaktig patient har en positiv inverkan på vårdens resultat

och bidrar till att vården både bli mer jämlik och kostnadseffektiv.

En personcentrerad hälso- och sjukvård innebär att anpassa bemötande, vård och behandling till de villkor som finns relaterat till patienters personliga egenskaper och förutsättningar, det går inte att ha samma förväntningar på delaktighet på alla personer. Att göra jämlikt innebär ofta att göra olika för att tillgodose människors specifika behov och förutsättningar. Det är individens egna förutsättningar och resurser som har störst betydelse för resultatet av insatserna från hälso- och sjukvården. Genom en personcentrerad hälso- och sjukvård har regionen möjlighet att styra mot en mer jämlik hälsa hos befolkningen.

REGION SÖRMLAND HAR EN UTBYGGD PRIMÄRVÅRD OCH EN FÖRSTÄRKT NÄRVÅRD

Målet för den nära vården i Sörmland är att individen ges möjlighet att vara delaktig i alla beslut om sin vård och omsorg och medarbetare samverkar över organisationsgränser. Den nära vården ska vara basen i hälso- och sjukvården. Primärvården ska ge en effektiv, bred och lättillgänglig hälso- och sjukvård för de flesta vårdbehov. Den framtida hälso- och sjukvården ska ges nära befolkningen, endast vård som inte kan tillgodoses i öppenvård ska ges i slutenvård. För att minska behovet av vård behöver vården ställa om och öka de preventiva insatserna. Primärvården är navet i vården och ska samverka med annan hälso- och sjukvård till exempel specialistvården och med kommunernas socialtjänst.

Målet för den nära vården är också att arbeta nära vilket innebär att vården och omsorgen ska vara jämlik oavsett var i länet den ges. Vården och omsorgen ska vara lättillgänglig och flexibel vilket kan innebära digital när det är möjligt och fysisk när det behövs. Dessutom är målet att vården och omsorgen utgår från individens hälsa, behov, livssituation, förmåga och resurser. Framtida situationer kan förutses av vårdens och omsorgens medarbetare med fokus på att förebygga ohälsa och sjukdom hos den enskilde individen.

REGIONAL VERKSAMHET

REGION SÖRMLAND HAR EN HÅLLBAR KULTUR-, UTBILDNINGS-, FOLKBILDNINGS- OCH FRILUFTSVERKSAMHET MED GOD KVALITET OCH TILLGÄNGLIGHET

Ett rikt och varierat utbud av kultur- och naturupplevelser för alla är viktiga faktorer för utveckling av regionen och för att främja folkhälsan. Genom att vara en dynamisk utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund ska kulturverksamheten i Region Sörmland bidra till individens utveckling och ett hållbart demokratiskt samhälle. Visionen är att vidga vyer och väcka engagemang samt bidra till att människor kan påverka sin situation och samhället.

Region Sörmlands kulturverksamheter arbetar med att stärka och utveckla Sörmlands kulturliv. Kulturverksamheten omfattar flera nationella kulturområden, bland annat professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet, läs- och litteraturfrämjande verksamhet samt professionell bild- och formverksamhet. En förutsättning för utveckling av de nationella uppdragen är kulturplanen som utarbetas i samverkan med länets kommuner och i samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället.

Kulturverksamheten ska finnas på många olika platser och arenor i Sörmland och möta människor i hela länet. Verksamheten ska bjuda in till delaktighet och bidra till god tillgänglighet till kultur och bildning. Arbetet ska vara kunskapsbaserat och präglas av mångsidighet, gräns- och genreöverskridande samt ha spets i innehåll, uttryck och form. Mångfald och mångsidiga kulturarv ska lyftas fram och verksamheten ska arbeta med interkulturella perspektiv genom att främja möten mellan olika människor med olika erfarenheter, synsätt och världsbilder och mellan olika kulturer, samhällen och tider.

Region Sörmlands utbildnings- och folkbildningsuppdrag omfattar gymnasieskola, gymnasiesärskola, folkhögskola, vuxenutbildning och övrig bildningsverksamhet. Dessa verksamheter ska bidra till att utveckla regionen och individen på ett hållbart sätt avseende demokrati, kultur, kunskaper och bildning. Verksamheten ska bidra till att individen utvecklas

som person och kan påverka sin livssituation samt ha en möjlighet att delta aktivt i samhällsutvecklingen. Den ska ge alla en möjlighet till bästa möjliga utveckling av förmågor, kunskaper, kompetens och bildning utifrån egna förutsättningar.

Friluftsverksamheten i Region Sörmland ska bidra till god livskvalitet och hälsa samt en hållbar utveckling med god tillgänglighet till natur- och kulturmiljöer för alla. Uppdraget avser egendomar Nynäs och Ökna och omfattar bland annat förvaltning av naturresurser, vandrings- och kanotleder, jord-, skogs- och viltbruk, förvaltning och tillgängliggörande av Nynäs slott med park samt visningar, utställningar, kurser och program inom natur- och kulturområdet. Verksamhet erbjuds inom områdena kultur och historia, hälsa och rekreation, park och trädgård, naturbruk, friluftsliv, jakt och fiske, måltids- och boendeupplevelser. Utbudet ska formas så att det främjar god tillgänglighet till natur- och kulturupplevelser.

REGION SÖRMLAND HAR EN GOD, TILLGÄNGLIG OCH HÅLLBAR KOLLEKTIVTRAFIK

Region Sörmland ansvarar, i egenskap av Regional kollektivtrafikmyndighet, för kollektivtrafiken i Sörmland och har utifrån vad som framgår av Lag (2010:1065) om kollektivtrafik uppdrag att samordna allmän och särskild kollektivtrafik i länet. I Överenskommelse om kollektivtrafik i Södermanlands län ges en beskrivning av ansvarsfördelning och arbetsformer för att bedriva kollektivtrafiken inklusive kundservice i Sörmland. Därutöver har Region Sörmland det övergripande ansvaret för sjukresor som styrs av Lag (1991:419) om resekostnadsersättning vid sjukresa samt kundtjänst för Mälartåg.

Under perioden pågår det löpande arbetet med att följa upp samtliga trafikavtal, cirka 25 trafikavtal, samt upprätthålla och säkerställa den avtalade kvalitén. För den kommande upphandlingsperioden av samtlig kollektivtrafik startade under 2022 Program Trafik 2025-2031. Genom tidigare positiva erfarenheter av programarbete kring trafikupphandlingar ses denna form av arbetssätt som framgångsrik, att på ett övergripande plan och med gemensamma resurser säkerställa trafik inom både allmän och särskild kollektivtrafik. Inför upphandlingarna av kollektivtrafik utarbetas förslag fram på inriktningsbeslut, för den särskilda respektive den allmänna kollektivtrafiken, för

effektiva och samordnade trafikupphandlingar. Utöver trafikupphandlingar tillkommer löpande upphandlingar av tekniska system.

För att på sikt nå de långsiktiga strategiska målen inom den allmänna kollektivtrafiken behöver bland annat det fortsatta arbetet med kollektivtrafiknätet utvecklas ytterligare för att bli mer sammanhållet, stabilt och tydligare uppbyggt. Parallellt behöver resenärsfokus upprätthållas och utvecklas, dels genom satsningar på digitala lösningar, dels genom attraktiva produkter med prissättning som styr efterfrågan. För att möta den utveckling som sker ska kollektivtrafiken vara enhetlig och det ska vara enkelt att åka kollektivtrafik i Sörmland. Samverkan på olika nivåer och skeden; kommunalt, regionalt, storregionalt och på statlig nivå, liksom samverkan mellan olika processer är avgörande för att få en sammanhållen helhetsbild i utvecklingen.

Sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst och skolskjuts kallas gemensamt särskild kollektivtrafik och är ett komplement till den allmänna kollektivtrafiken för personer som behöver en särskilt anpassad resa.

Framtidens särskilda kollektivtrafik påverkas av flera faktorer. Antalet äldre personer förväntas öka i Sörmland, vilket kan leda till ett ökat behov av resor med särskild kollektivtrafik. Resmönster påverkas även av kommunernas framtida stadsplanering med ny bebyggelse, skolor och verksamheter.

För att nå måluppfyllelse inom den särskilda kollektivtrafiken krävs fortsatta insatser som bidrar till en god samplanering och samordning av resorna. Samverkan inför förändringar av gällande regelverk och riktlinjer samt inriktningar inför trafikupphandlingar är några av insatserna som bidrar till måluppfyllelse. Resenärer och medborgare ska ha en hög tillgänglighet till den särskilda kollektivtrafiken och det sätt som resenären blir bemött på är direkt avgörande för hur resenären upplever kvaliteten. Region Sörmlands Servicecenter är i egenskap av bokningscentral och kundtjänst en nyckel för hög tillgänglighet och gott bemötande, och verksamheten behöver löpande utvecklas för att möta efterfrågan på service.

REGIONÖVERGRIPANDE

REGION SÖRMLAND TAR TILLVARA DIGITALISERINGENS MÖJLIGHETER

Region Sörmland vill ta tillvara på digitaliseringens möjligheter för att skapa en modern hälso- och sjukvård för verksamheterna och regionens invånare. Den patient som vill och kan välja digitala alternativ ska kunna göra det. Det bidrar till effektivare insatser samt att resurser frigörs till dem som behöver personliga möten. Digitaliseringen skapar förutsättningar för personcentrerad vård och för en sammanhållen vårdprocess där olika huvudmän kan dela information. I övergången mellan vårdgivare bidrar det till säkrare och snabbare överföring av information. Sammantaget kommer detta att leda till ökad kvalitet, högre patientsäkerhet och större resurseffektivitet.

I Region Sörmland pågår arbete med att utforma och förbereda för ett nytt vårdinformationsstöd. Det nya vårdinformationsstödet ska bättre möta de krav och behov som finns i vården. Det nya stödet ska göra patienterna mer delaktiga i sin vård och förenkla administrationen för vårdpersonalen.

Resenärsfokus är det mest centrala i det kontinuerliga arbetet med kollektivtrafiken. Ett resenärsfokus innebär intelligenta digitala lösningar för biljetter och tjänster som hanterar hela resan.

Verksamheterna inom Region Sörmland ställer stora krav på en väl fungerande IT, det gäller allt från vård till att förse länets invånare med kultur och utbildning samt att stödja det demokratiska arbetet i regionens olika politiska församlingar. Regionens verksamhet förväntas fungera även i olika krissituationer och det finns stora krav på kontinuitet i verksamheten. Det är därför viktigt att regionens IT är stabil och säker och att information hanteras korrekt.

Medarbetarna i regionen ska ha IT-stöd som bidrar till god kvalitet och effektivitet i arbetet och som underlättar samverkan och kunskapsutveckling i det dagliga arbetet. En effektiv och ändamålsenlig IT ska även möjliggöra ett grönare och smartare arbetssätt i form av färre resor och möjlighet till distansarbete. Med hjälp av teknikens möjligheter bryter regionens verksamheter gamla mönster och utvecklar nya arbetssätt. IT-stöd integreras tätare i verksamheten och utvecklingen innebär fler digitala tjänster.

REGION SÖRMLAND PRÄGLAS AV JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET, ICKE-DISKRIMINERING, NORMMEDVETENHET OCH INKLUDERING

Med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och diskrimineringsgrunderna får ingen diskriminering eller kränkande behandling förekomma i organisationen. All verksamhet i Region Sörmland ska utgå från ett rättighetsbaserat förhållningssätt vilket innebär att de mänskliga rättigheterna respekteras, skyddas och främjas. Regionens verksamheter arbetar med värdegrundsfrågor och synliggör normer.

Ett av folkhälsopolitikens åtta målområden är en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att varje individ möts utifrån sina behov och möjligheter i kontakt med regionens verksamheter. Det ställer krav på ökad kunskap om de särskilda villkor och förutsättningar som olika grupper har. Det finns även skillnader i till exempel kulturkonsumtion, utbildningsbenägenhet och deltagande i demokratiska processer.

För att bidra till jämlikhet och jämställdhet behöver regionens uppdrag och tjänster utföras med strategier för att motverka att ojämlika mönster uppstår, förekommer eller förstärks. All verksamhet i Region Sörmland ska bedrivas utifrån en medvetenhet om vilka sårbara grupper det finns i relation till de olika uppdragen. Regionen behöver göra olika för att kunna nå och verka lika. Regionen följer upp och analyserar sina verksamheter utifrån dessa jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.

REGION SÖRMLAND HAR EN HÅLLBAR PRODUKTION OCH KONSUMTION

Produktionen av de varor som Region Sörmland köper innebär en stor miljöbelastning, globalt och lokalt. Många produkter tillverkas i låglöneländer där det finns risk för kränkningar av mänskliga rättigheter. Upphandling är ett viktigt verktyg och genom att ställa krav vid upphandlingar kan Region Sörmland ta ansvar för att de tjänster och produkter som köps är producerade under

hållbara och ansvarsfulla förhållanden. Regionen har under flera år ställt miljökrav i samband med upphandlingar. Detta arbete behöver utvecklas ytterligare för att även inkludera sociala aspekter samt metoder för uppföljning av ställda krav.

För att främja en effektiv resursanvändning behöver Region Sörmland utveckla ett tydligare livscykelperspektiv i användningen av resurser, material och produkter. Under de närmaste åren kommer regionen utveckla arbetssätt för att hushålla, återanvända och återvinna resurser på bästa sätt.

Regionen ska fortsätta utveckla långsiktigt hållbara ekonomiska modeller för finansiering, vilket har stor betydelse ur miljömässigt och socialt perspektiv.

För att minska klimatavtrycket behöver Region Sörmland använda förnybara energislag och detta på ett långsiktigt hållbart sätt. Arbetet omfattar egna investeringar i förnybar energi och fortsatt energieffektivisering. Verksamheterna arbetar kontinuerligt och systematiskt med klimatpåverkande miljöaspekter som energianvändning, användning av narkos- och lustgas, resor och transporter samt inköp av varor och tjänster. Arbetet ska präglas av kretsloppstänkande för att minska miljöbelastningen och förebygga föroreningar. Att minska utsläppen av växthusgaser med fossilt ursprung från transporter är en viktig åtgärd. Regeringens beslut om en fossilbränsleoberoende fordonsflotta

2030 innebär inte bara att regionen behöver ställa om befintlig fordonsflotta, utan även att underlätta för kollektiva resor och ett klimatsmart resande för patienter och medarbetare. Utfasning av fossila drivmedel för regionens fordon utgår från den beslutade strategin fossilfri fordonsflotta.

Livsmedelsproduktion är förknippad med en rad konsekvenser för såväl hälsa som miljö, såsom påverkan på klimatet, användning av antibiotika och brister i arbetsmiljö i andra delar av världen. Regionen arbetar redan med flera aspekter i livsmedelskedjan, exempelvis med att ställa miljökrav i upphandlingar och sträva mot minimering av matsvinn. Detta arbete ska fortsätta och utvecklas så att det täcker fler aspekter i en hållbar livsmedelskedja. Ett uttalat inriktningsmål i hållbarhetsprogrammet är att, där så är möjligt, upphandla livsmedel som är producerade i enlighet med svensk lagstiftning samt ekologiska och etiskt märkta livsmedel. Genom att bana väg för svenskproducerade livsmedel bidrar regionen till minskad användning av antibiotika och konstbevattningsmedel och främjar indirekt regional livsmedelsproduktion och ett rikt odlingslandskap. Regionens livsmedelsanvändning ska präglas av en helhetssyn där mat som tillagas, säljs och serveras är näringsrik och främjar god hälsa samt medför så låg miljöpåverkan som möjligt.

Resursperspektivet

REGION SÖRMLAND ÄR EN ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Huvudområdena inom personal rör medarbetar- och ledarskap, lärande och utveckling, hälsa och arbetsglädje, mångfald och jämställdhet samt arbetsvillkor och lön. Utgångspunkten för arbetet är regionens vision och värdegrund för personalfrågor.

Kompetensförsörjningen är avgörande för svensk arbetsmarknad. Den demografiska utvecklingen med låga födelsetal och ökad livslängd medför en allt äldre befolkning. Det leder i sin tur bland annat till större behov av välfärdstjänster och därmed också ett ökat kompetensbehov.

De flesta personalgrupper inom kommuner och regioner har ökat i antal de senaste tio åren. Kommande år beräknas antalet anställda i kommuner och regioner att fortsätta öka, samtidigt som det kommer att vara stor konkurrens om arbetskraften. Rörligheten på den svenska arbetsmarknaden är stor. Några perspektiv på det är individrörlighet i form av att byta arbete, geografisk rörlighet, inträde och utträde på arbetsmarknaden samt nyetableringar, nedläggningar, sammanslagningar och outsourcing. Region Sörmland kommer likväl som andra arbetsgivare inom kommun- och regionsektorn att behöva lägga större fokus på att attrahera och behålla medarbetare samt arbeta med kompetensutveckling och omställning.

Under pandemin har regionstyrelsen fattat beslut om ett antal åtgärder för att motverka utmattning, visa uppskattning samt ge medarbetarna möjlighet att ta igen förlorad kompetensutveckling. För att hålla ihop de insatser som gjorts och ge förslag på ytterligare åtgärder inom personalområdet har

regionstyrelsen gett regiondirektören i uppdrag ta fram en handlingsplan för förbättrad kompetensförsörjning inom regionens verksamheter, som därmed även omfattar att förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön i regionen.

Handlingsplanen ska bidra till att nå det politiska målet: "Region Sörmland är en attraktiv arbetsgivare". Värdegrund för personalfrågor är grunden för regionens värderingar och principer för medarbetar- och ledarskap.

Kompetensförsörjning kräver strategiskt och operativt arbete inom olika områden. Handlingsplanen för att förbättra kompetensförsörjningen utgår från ARUBA-modellen som fokuserar på att Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avveckla kompetens, för att uppnå det politiska målet att vara en attraktiv arbetsgivare och eftersträva regionens vision. Ett omfattande arbete pågår med olika insatser inom ARUBA-modellens områden och dessa aktiviteter kommer att fortsätta under planperioden. En aktiv samverkan med de fackliga organisationerna är betydelsefull för att nå framgång i det strategiska arbetet.

Att systematiskt arbeta med utveckling av arbetsmiljön för medarbetare och chefer är i sammanhanget av stor vikt. Mätning av den personalpolitiska utvecklingen sker genom olika uppföljningsverktyg. Ett exempel är hållbart medarbetarengagemang (HME), som handlar om motivation, ledning och styrning. HME är nationellt och används av flera regioner och kommuner, vilket skapar goda och användbara jämförelsemöjligheter.

ter. Uppföljningar sker kontinuerligt genom statistik för sjukfrånvaro, frisknärvaro, personalomsättning samt andel kostnad för inhyrd personal.

En förutsättning för att nå dit är att främja det goda och närvarande ledarskapet. Regionens ledare ska inspirera till mod och skapa en trygg miljö där medarbetare motiveras till initiativ och handling. För att skapa en inkluderande kultur som klarar av att hantera förändringar krävs ett tillitsbaserat och kommunikativt ledarskap som bjuder in till dialog samt stöttar och inspirerar medarbetare att kontinuerligt vara delaktiga i utvecklingsarbetet. Det ställs höga krav på att vara chef idag. För att stärka och utveckla våra ledare måste det ges förutsättningar att framgångsrikt utföra sitt uppdrag. Det görs med ett genomtänkt och fokuserat arbete med ledarskapsutveckling och genom att bland annat identifiera och utveckla egna talanger i organisationen. Chefer behöver också stöd och organisatoriska förutsättningar där ansvar och befogenheter decentraliseras.

REGION SÖRMLAND HAR EN STARK EKONOMI I BALANS

Kommande planperiod medför ett ökat fokus på ekonomisk återhållsamhet. Arbetet med att över tid stärka den övergripande ekonomin i regionen har varit framgångsrikt. Den gamla skulden från pensioner som tjänats in före 1998 har successivt amorterats ned, samtidigt som regionen under en rad år en haft positiva ekonomiska resultat och även en god värdeökning av egna tillgångar. En följd av detta är att soliditeten i Sörmland över en tioårsperiod har förbättrats från minus 60 % till cirka plus 10 %, ett finansiellt nyckeltal som i många andra regioner ligger på en betydligt sämre nivå. Nu står regionen inför en rad utmaningar på det ekonomiska området.

Byggandet av Sörmlands Sjukhus innebär historiskt höga nivåer på regionens investeringsutgifter.

Med rådande ekonomiska resultatnivåer ger den löpande verksamheten mycket liten likviditet som kan bidra till att egenfinansiera utgifterna, vilket medför att regionen tar upp externa lån. Stigande inflation och räntor innebär nu att totalutgifterna för sjukhussatsningen ökar, med såväl ökande räntekostnader som avskrivningar som följd. Behovet av prioriteringar inom regionens investeringsutgifter blir stort de kommande åren

Inflationen slår igenom i kraftigt ökande priser för regionens verksamheter. Samtidigt har kostnaderna för inhyrd personal inom sjukvården ökat de senaste åren vilket urholkat ekonomin. Till det kommer att det nya nationella pensionsavtalet tillfälligt medför kraftigt ökande kostnader under planperioden, med ännu oklara likviditetseffekter beroende på medarbetarnas val inom ramen för avtalsbytet.

De närmaste åren budgeterar regionen underskott och använder den uppbyggda resultatutjämningsreserven (RUR) till följd av de tillfälligt kraftigt ökande pensionskostnaderna. Det medför att soliditeten beräknas minska samtidigt som låneskulden fortsätter att öka. Under de närmaste åren måste fokus ligga på att på bästa sätt tillvarata de resurser som används i verksamheten. De tjänster som erbjuds invånarna ska hålla hög kvalitet och det kommer att kräva att regionen kontinuerligt ser över den egna produktionen och även relaterar till det tjänsteutbud som ges av andra regioner i vår närhet. Samtliga nämnder inom regionen måste ha fortsatt starkt fokus på att bedriva en effektiv verksamhet inom givna ekonomiska ramar. För att kunna amortera skulden och bibehålla en positiv soliditet måste regionens ekonomiska resultat på sikt stärkas.

Regionens riktlinjer för en god ekonomisk hushållning ska följas. Regionens ska ha ett balanskravsresultat efter uttag från RUR på minst 0 och bibehålla en positiv soliditet.

Patientavgifter

BESÖK TILL PRIMÄRVÅRD

Besök till primärvård har en enhetlig avgift oavsett yrkeskategori. Avgiften är 200 kr per besök. Avgift helgjour är 400 kr per besök. Avgift för digitalt besök med ljud, bild och/eller text och som sker med säker inloggning är 100 kr per besök.

BESÖK TILL SPECIALISTSJUKVÅRD

Besök till specialistsjukvård har en enhetlig avgift för alla besök oavsett yrkeskategori. Avgiften är 400 kr per besök. Avgift för digitalt besök med ljud, bild och/eller text och som sker med säker inloggning är 200 kr per besök.

SLUTENVÅRD/SJUKHUSVISTELSE

Avgift för slutenvård/sjukhusvistelse är 120 kr per dygn.

BARN OCH UNGDOMAR

Hälso- och sjukvård är avgiftsfri för barn och ungdomar i Region Sörmland. Ungdomar betalar avgift från och med den 1 januari det år de fyller 20 år. När barn och ungdomar erhåller vård utanför länet och vårdregionen tar ut en patientavgift, är det möjligt att få avgiften återbetald av Region Sörmland. Tandvård är avgiftsfri för barn och ungdomar i Region Sörmland till och med det år då patienten fyller 23 år.

85-ÅRINGAR OCH ÄLDRE

För personer som är 85 år eller äldre är avgiften inom öppenvård 0 kr. Öppenvård är all vård som inte kräver att du blir inlagd på sjukhus. Det kan till exempel vara besök hos allmänläkare eller sjuksköterska på en vårdcentral eller besök hos en specialistläkare.

ERSÄTTNING FÖR FÖRLORAD ARBETSINKOMST

Ersättning för förlorad arbetsinkomst betalas ut till patienten (vårdnadshavare om patienten är ett barn) enligt ett schablonbelopp på högst 1 000 kr (heldag) och 500 kr (del av dag), gäller för max en dag när patientens tid tagits i anspråk.

HÖGKOSTNADSSKYDD

Beloppet för högkostnadsskydd för hälso- och sjukvård är 1 300 kronor, vilket innebär att patienten aldrig betalar mer än det maxbeloppet under en 12-månadersperiod för frikortsberättigad vård och behandling.

Patientavgifter (kr)

Besök primärvård *	200
Besök primärvård, jourtid	400
Digitalt besök primärvård **	100
Besök specialistsjukvård ***	400
Digitalt besök specialistsjukvård **	200
Besök medicinsk service	0
Slutenvård/sjukhusvistelse	120
Riktade hälsokontroller/hälsofrämjande program	0
Ambulansvård/ambulanstransport	400
Hembesök SSIH/Mobilt team	0
Uteblivet, ej avbokad besök, primärvård****	300
Uteblivet, ej avbokad besök, specialist-sjukvård/primärvård jourtid****	450

* Vårdcentral och privata vårdgivare på primärvårdsnivå som har avtal med Region Sörmland.

** Distanskontakt med ljud, bild och/eller text som sker med säker inloggning. Gäller besök till läkare och/eller psykolog.

*** Gäller även privat specialistmottagning som har avtal med Region Sörmland.

**** Gäller alla oavsett ålder. Gäller även digitala besök. Avgiften ingår inte i högkostnadsskyddet.

Ägardirektiv 2023-2025

ÄGARDIREKTIV 2023 FÖR VITA HUSET I NYKÖPING AB

Vita Huset i Nyköping AB är moderbolag i Region Sörmlands bolagskoncern. Koncernen är en del av den totala regionverksamheten. I regionens bolagspolicy och grundläggande ägardirektiv, beslutade i RF 2021-04-27 (RS-LED20-2490-4) § 9/21, finns allmänna riktlinjer för regionens bolag som Bolaget har att följa utöver dessa ägardirektiv.

Syftet med Bolagets verksamhet

Ändamålet med Bolagets verksamhet är att skapa nytta och värden för kunden, samhället och ägaren, direkt och indirekt, genom att tillsammans med dotterbolagen ta ett hållbart samhällsansvar och utveckla bolagens verksamhet på ett värdeskapande sätt, leda och samordna bolagen samt initiera och driva särskilda projekt i syfte att utveckla regionens bolagsverksamhet.

Inriktning och omfattning av verksamheten

Bolaget ska som moderbolag äga och förvalta aktier i Region Sörmlands helägda bolag.

Kapitalförsörjning

Bolagets aktiekapital är 20 mnkr inklusive reservfond. Det egna kapitalet ska vara minst 20 mnkr. Bolagets kapitalbehov i övrigt ska tillgodoses genom att Bolaget på avtalade villkor ingår i regionens koncernkontosystem.

Finansiella mål

Koncernen ska uppvisa ett positivt rörelseresultat. Moderbolaget ska i första hand stärka det egna kapitalet i bolagskoncernen genom omfördelning inom bolagskoncernen och inom givna ramar. Därefter utdelas tillgängligt fritt kapital till Ägaren.

Övrigt

Bolaget ska upprätta årshjul innehållande bolagskoncernens plan för rapportering, möten, beslutsärenden och övriga större bolagsgemensamma planer.

Under förutsättning att regionfullmäktige fattar beslut om överlåtelse av anläggningstillgångarna i Länstrafiken Sörmland AB, org.nr. 556194-6236, till Region Sörmland ska bolaget tillsammans med Region Sörmlands verksamhetsområde regionservice genomföra verksamhetsöverlåtelse beträffande Länstrafiken Sörmland AB:s verksamhet i syfte att överlåta verksamheten till Region Sörmland. Bolaget ska sedan driva avveckling Länstrafiken Sörmland AB med målet att beslut om avveckling tas vid årsstämman i maj.

ÄGARDIREKTIV TILL DOTTERBOLAGEN

Folktandvården Sörmland AB

Ägardirektivet till Folktandvården ska vara treårigt och följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska enligt anvisningar lämna en separat ekonomisk redovisning per verksamhetsgren enligt den gemensamma modell som huvudmännen tagit fram
- Till moderbolaget ska Folktandvården i Sörmland AB lämna koncernbidrag motsvarande moderbolagets löpande utgifter. Under rådande pandemi ska bolaget verka för att minimera den ekonomiska skadan, samtidigt som bolaget ska verka för att upprätthålla så god tillgänglighet som möjligt för sina kunder, såväl på kort som lång sikt. Bolaget ska rapportera utvecklingen månatligen till moderbolaget
- Direktiv om utdelning till moderbolaget ska anges

- Ett program för uppföljning av privata utförare är framtaget för regionen och programmet ska rapporteras vid delår och helår. Folktandvården i Sörmland AB ska vara behjälplig med relevanta uppgifter.
- Direktiv om att bolaget ska ta ansvar och verka värdeskapande för samhället utifrån ett långsiktigt hållbart samhällsansvar. Region Sörmlands hållbarhetspolicy samt hållbarhetsprogram gäller även för bolagen och knyter an

till gällande lagstiftning och andra övergripande styrdokument som till exempel FN:s deklarationer om de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030, CEMR-deklarationen, Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, Nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck de svenska miljömålen samt det övergripande svenska folkhälsopolitiska målet med dess målområden.

Intern kontroll

I nämndbudgeten ska en intern kontrollplan ingå som en del. Mål och indikatorer i nämndbudgeten utgör, vid sidan av lagstiftning och policys, en viktig utgångspunkt vid planeringen av innehållet i den interna kontrollplanen.

Genom att identifiera och analysera risker som ur olika perspektiv kan äventyra måluppfyllelsen, kan riktade kontroller och uppföljningar göras där risken bedöms som hög att fel med stora conse-

kvenser kan uppstå. Med ett sådant systematiskt arbetssätt kan innehållet i de interna kontrollplanerna breddas och riktas mot områden som bedöms som riskfyllda. Områden som tidigare visat sig fungera väl kan då stå tillbaka för nya obeprövade delar.

Nämnderna i Region Sörmland har under senare år lagt till internkontrollpunkter gällande större områden såsom finans, fastigheter och informationssäkerhet.

Program för uppföljning av privata utförare

INLEDNING

Regionfullmäktige ska enligt 5 kap. 3 § kommunallagen (KL) varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som upphandlats och utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer samt övriga föreskrifter på området ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.

Syftet med kommunallagens krav är att förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare och öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet.

Programmet gäller samtlig verksamhet, som helt eller delvis är överlåtten av Region Sörmland och dess helägda bolag, där den privata aktören är utförare av verksamheten. Det gäller även när regionen genom av regionen helägda bolag, föreningar eller stiftelser väljer att anlita privata utförare.

Med utgångspunkt ur ovanstående omfattar programmet därmed all verksamhet som gäller under exempelvis lag om valfrihetssystem (LOV), upphandlade tjänster enligt lag om offentlig upphandling (LOU), privat utförd barn- och ungdomstandvård samt tandvård för unga vuxna enligt tandvårdslagen, kollektivtrafik enligt lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) samt övriga verksamheter som riktar sig till invånarna.

MÅL OCH RIKTLINJER FÖR VERKSAMHET SOM UTFÖRS AV PRIVATA UTFÖRARE

Regionen anlitar privata utförare framförallt i syfte att komplettera regionens utbud av tjänster utifrån medborgarnas behov. Genom mål och budget fastställs årligen övergripande mål och riktlinjer

som gäller för regionens samtliga verksamheter, även de som drivs av privata utförare på uppdrag. Utifrån dessa övergripande mål och riktlinjer fastställer varje nämnd i sin tur ett antal mål, indikatorer och nyckeltal avsedda att användas för att styra och följa upp att verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med ovan.

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RIKTLINJER

Regionstyrelsen och nämnderna ansvarar inom sina verksamhetsområden för att se till att verksamheterna drivs enligt lagar, föreskrifter, mål och riktlinjer, att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten drivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt (10 kap. 8 § KL). I ansvaret ingår att följa upp och kontrollera verksamheten. Detta gäller oavsett om verksamheten drivs i egen regi eller av en privat utförare. Utöver ovanstående har regionstyrelsen ett särskilt ansvar att leda, samordna och ha uppsikt över verksamheten i nämnder och kommunala företag. Uppsikten gäller även verksamhet som lämnats över till privata utförare.

Det är således varje nämnd som ansvarar för att uppföljningen regleras i de avtal som tecknas med varje utförare. Det innebär att förfrågningsunderlag och avtal ska innehålla krav på att utföraren medverkar vid uppföljning av verksamheten genom att exempelvis lämna statistik och verksamhetsmått till nämnden och deltar vid genomförandet av brukarenkäter som nämnden bestämmer. Krav ska också finnas på att utföraren rapporterar nödvändiga uppgifter till nämnden, nationella register eller andra myndigheter samt kring synpunktshantering, där nämnden vid begäran ska få del av inkomna

synpunkter från brukare. Avtalet ska också reglera hur nämndens uppföljning återspeglar till utföraren och redovisas för allmänheten.

Uppföljningen ska särskilt fokusera på beslutade mål och fokusområden i mål och budget. Utöver mål- och fokusområdesuppfyllelsen ska varje nämnd följa upp att uppdrag till privata utförare utförs enligt uppdragsbeskrivningar, förfrågningsunderlag, anbud och avtal. Nämnderna ska också följa upp att utförarna följer de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla.

Det är viktigt att ta hänsyn till att de privata utförarnas verksamheter är av olika omfattning och finns inom skilda områden. Varje nämnd behöver därför ha möjlighet att anpassa uppföljningen efter behov. Nämnden behöver ta ställning till vilken/vilka typer av uppföljning som ska användas, liksom frekvens och omfattning. I de fall där uppföljning och tillsyn är reglerat i lag styr detta vilka typer av uppföljning som är möjlig.

Efterlevnaden säkras löpande genom intern kontroll som varje nämnd ansvarar för samt genom regionsstyrelsens uppsiktsplikt och revisorernas granskning.

ALLMÄNHETENS INSYN

Allmänheten ska få skälig insyn i verksamhet som lämnas över till privata utförare. I de avtal som tecknas med privata utförare ska det därför ställas krav på att allmänheten ska ha rätt till insyn i hur verksamheten utförs. Vidare ska anges vilken information som ska tillhandahållas regionen och hur det ska ske (10 kap. 9 § KL).

Informationen som begärs från privata utförare ska ha en koppling till upphandlingen, avtalet och verksamheten och inte ställa högre krav än vad som är rimligt. Utföraren behöver inte lämna uppgifter om det strider mot lag eller annan författning. Den information som lämnas ska inte anses utgöra företagshemlighet enligt lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter. Utföraren bör få information om att handlingarna är allmänna handlingar när de inkommit till Region Sörmland och att de kan vara offentliga.

Allmänheten ska vidare erbjudas möjlighet att jämföra olika vårdgivares utbud och resultat. Det görs bland annat genom att Region Sörmland medverkar till utvecklingen av nationella jämfö-

relsetjänster, exempelvis inom ramen för 1177, Kolada och Öppna Jämförelser som publiceras av Sveriges kommuner och regioner.

UPPDRAG SAMT ÅTERRAPPORTERING

Regionfullmäktige uppdrar till varje nämnd att med utgångspunkt i detta program ansvara för att säkerställa att även privata utförare inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamheten enligt de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla för verksamheten samt de mål och riktlinjer som fullmäktige och nämnd fastställer för respektive verksamhet. Regionfullmäktige uppdrar vidare till varje nämnd att säkerställa allmänhetens insyn i verksamhet.

Varje nämnd ska med fullmäktiges program som grund utarbeta en årlig plan för när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp. Planen ska bifogas nämndens verksamhetsplan och följas upp och redovisas i samband med delårsrapportering och årsredovisning till regionfullmäktige.

Planen ska innehålla:

- En sammanfattande beskrivning av nämndens uppföljningsansvar
- Vad som ska följas upp
- Vilka former av uppföljning som kommer att tillämpas (till exempel tillsyn, verksamhetsuppföljning och avtalsuppföljning)
- Vem eller vilka som ansvarar för att genomföra uppföljningarna
- Särskilda granskningsområden under året
- Tidplan
- Former för återkoppling av resultat (till nämnd, utförare och allmänheten).

Varje nämnd ansvarar för att rapportera måluppfyllelse och resultat kopplat till målen till regionfullmäktige. Detta görs i samband med delårsuppföljning och årsredovisning.

Uppföljningen till regionfullmäktige ska redovisa nämndens sammanfattande bedömning av måluppfyllelse och resultat kopplat till målen.

Vidare ska redovisas:

- Genomförda granskningar av privata utförare under året
- Hur uppföljningen har fungerat och dess resultat
- Hur verksamheten planeras att utvecklas för att skapa utrymme för nya och förbättrade tjänster.

Region Sörmland
Repslagaregatan 19
611 88 Nyköping

